

Heder ur ett kvinnligt perspektiv

En kvalitativ studie med fokus på fem kvinnor med rötter från Mellanöstern i Sverige.

Hadeel Haider

Institutionen för Mellanöstern- och Turkietstudier

Kandidatuppsats 15 h.p.

Mellanösterns språk och kulturer HT 2017

Författaren: Hadeel Haider

Handledaren: Khalid Khayati

English title: A Female Perspective of Honor.

Sammanfattning

Heder är viktig i många samhällen, men vad den har för betydelse och hur viktig den är skiljer sig mellan olika samhällen. Genom min studie belyser jag hur heder kan skilja sig mellan fem kvinnor med bakgrund från Mellanöstern, i förhållande till svenska samhället. Genom att lyfta fram kvinnornas berättelser och upplevelser i relation till könsroller och hedersdiskurser som råder både inom kvinnornas egna familjer samt i samhället. För att kunna presentera kvinnors upplevelser och uppfattningar använde jag mig av kvalitativa intervjuer där kvinnorna fick berätta om sina egna familjer och de olika sociala och kulturella normerna som familjen följer och som i sin tur påverkar deras uppfattningar om heder och kvinnans sociala position båda i familjen och i samhället i övrigt. Dessutom använde jag mig av tre teorier som är socialkonstruktivistiska perspektiv, intersektionella perspektiv och genussystem för att de ska hjälpa mig i analysen av kvinnornas uppfattningar och upplevelser.

Studiens resultat har visat att heder har en stor betydelse i kvinnornas liv, men de har olika syn på heder. Utifrån kvinnors position och könsroll i familjen har resultaten även visat skillnader mellan båda könen i familjen hos vissa informanter beroende på familjens påverkan av de olika kulturella och sociala normer som de har fått med sig från hemlandet och som i sin tur förstärker ojämlikheten mellan könen och mansdominansen i familjen. Dessutom att en misslyckad integration har lett till ökad svårighet att acceptera de nya normerna som finns i svenska samhället och ökat kontrollen över kvinnorna i familjen, vilket kan vara möjliga faktorer för hedersvåld och hedersproblematiken i Sverige.

Nyckelord

Heder, Mellanöstern, Kvinnor, Kultur, Normer.

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	1
1.1 Syftet.....	2
1.2 Frågeställningar.....	2
1.3 Avgränsningar.....	3
1.4 Förförståelse.....	3
1.6 Tidigare forskning	4
1.6.1 Hedersbegreppet, är en social eller kulturell fråga?	4
1.6.2 Primär och sekundär diskurs om heder	7
1.6.3 Kommentar till studier kring hedersrelaterat våld	9
1.6.4 Studier angående hedersvåld mot kvinnor i Mellanöstern.....	10
Hedersvåld i Jordanien	10
Hedersvåld i Östra Turkiet.....	11
Hedersvåld i irakiska Kurdistan och Storbritannien.....	14
2. Metod.....	16
2.1 Intervju som metod	16
2.3 Tillvägagångssätt	18
2.4 Kritisk diskussion av intervjuarens roll.....	20
2.5 Validitet & reliabilitet.....	21
2.6 Litteratursökning	21
2.7 Etiska aspekter	22
3. Teori.....	23
3.1 Socialkonstruktivistiska perspektiv	23
3.2 Intersektionella perspektivet	24
3.3 Genussystemet	26
4. Debatten kring hedersmord i Sverige.....	28
5. Analys och resultat.....	31
5.1 Nyanserad syn på heder.....	31
5.2 Kulturella och sociala normer kring, heder, ryktet och könsrollerna.....	34
5.3 Skillnader mellan normerna i Mellanöstern och Sverige	39
6. Slutdiskussion.....	44
7. Referenser.....	47
Bilagor.....	50
Intervjuguide	50

1. Inledning

Man kan säga att hedersvåld är en förekommande fråga i Sverige, eftersom det har skett tre tragiska mord som ledde till att fästa begreppet "hedersmord" till allmänna medvetandet. Hedersmorden var på Sara Abed Ali 1996, Pela Atrochi 1997 och Fadime Sahindal 2001. Alla dessa kvinnor tillhörde en kurdisk bakgrund och dödades av nära släktingar och familjemedlemmar och heder var orsaken till hedersmorden. Den händelse som fick mest uppmärksamhet i Sverige och i svenska media är hedersmordet på Fadime Sahindal som har blivit mycket uppmärksammat bland svenska folket och svenska samhället (Arnberg, Sundevall & Tjeder 2012: 246).

Sverige har genomfört många satsningar för att förebygga och förhindra hedersrelaterad våld i landet. Exempelvis Regeringens skrivelse 2007/08:39 som arbetar på uppdrag av regeringen mot hedersrelaterat våld och förtryck och som har gjort en handlingsplan år 2007 för att förhindra och bekämpa bland annat hedersvåld och förtryck, tvångsgifte, och könsstympning på unga flickor. Handlingsplanen består av många åtgärder som handlar om specifika utredningar, straff och lagar som gäller dessa ärenden. Regeringen har även lämnat stöd till insatser som avser förebyggande arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck (Regeringens skrivelse 2007/08:39).

I Swanbergs (2012: 25) bok "Mordet på Pela" beskrivs hur begreppet skam och heder har en stor betydelse och sätter sin prägel i kvinnornas liv i hela Mellanöstern. I vissa kulturer har heder större betydelse än i andra och hedersnormer och uppfattningar skiljer sig mellan olika religiösa grupper, vilket belyser att den inte ska kopplas enbart till Islam. Dessutom dessa normer och uppfattningar om heder skiljer sig mellan väl- och lågutbildade människor och även mellan de som bosätter sig i landsbygden, och staden.

Uppsatsen handlar om hur vissa kvinnor som uppges komma från Mellanöstern upplever fenomenet och förhåller sig till det inom familjer. Undersökningen är baserad på heder som ett socialt fenomen utifrån kvinnor som tillhör familjer med bakgrund från Mellanöstern. Ur sociologiskt perspektiv uppsatsen handlar mer om hur de förklarar sina positioner och förhållande inom familjerna och sociala koder och även normer som styr dess relationer. Man kan säga att alla människor kan ha olika syn och uppfattningar om heder som påverkar deras positioner och upplevelser både i familjen och i samhället, men i uppsatsen presenteras det här fenomenet utifrån ett kvinnligt perspektiv och med rötter från Mellanöstern i förhållande till de kulturella, traditionella och sociala normerna kring heder. Genom uppsatsens resultat och slutsatser kan man belysa och förstå de möjliga faktorer och orsaker som tidigare inte lyfts

fram och som kan vara bakom hedersproblematiken i Sverige. Särskilt att kvinnorna kan ha olika upplevelser och uppfattningar om heder. På det sättet förståelsen av kvinnornas sociala liv, upplevelser, praktiker, principer och normer kan hjälpa oss att utveckla vår syn om hedersproblematiken i Sverige.

Enligt socialantropologen Wikan (2009:58ff) handlar heder alltid om två saker i alla samhällen och det är självbild och sociala renommé, hon även hävdar att hedersbegreppet ses annorlunda hos båda västerländska och Mellanösterns samhällen och att de har olika beskrivningar och logik om heder vilket skiljer de båda kulturen från varandra. Hon menade att enligt västerländska samhället kopplas heder mest till individens värdighet och okränkbarhet medan hos traditionella eller andra samhällen kopplas också heder till värdighet men på en annan aspekt, den betraktas som ett allmänmänniskt värde som man får i kraft av sitt medlemskap i en kollektiv kultur.

Det finns inte så mycket studier om hur heder som fenomen ses av kvinnor som tillhör familjer med bakgrund från Mellanöstern, därför utgår uppsatsen från frågor kring heder och hedersrelaterat våld utifrån kvinnornas egna bilder och upplevelser om familjepraktiker och diskurser. Dessutom vill jag belysa vilka motbilder denna grupp av kvinnor förmedlar. Likaså är det betydelsefullt att se hur kvinnor med bakgrund från Mellanöstern och som bor i ett västerländskt samhälle upplever vissa sociokulturella normer och praktiker som anses reglera och upprätthålla former av relationer och kontakter inom egna familjestrukturer.

1.1 Syftet

Syftet är att undersöka hur kvinnor med bakgrund från Mellanöstern upplever och uppfattar sina sociala positioner inom sina familjer i relation till könsroller, hedersdiskurser hedersrelaterade praktiker som råder båda inom kvinnornas egna familjer samt i samhället.

1.2 Frågeställningar

Vad har heder för betydelse för kvinnor som har bakgrund från Mellanöstern?

Hur ser kvinnor från Mellanöstern som är bosatta i Sverige på normer, könsroller, kulturella praktiker och föreställningar som är relaterade till hedersdiskursen? Vilka specifika särdrag kan man markera i detta samband?

Vilka skillnader upplever dessa kvinnor mellan dessa könsroller, normer och föreställningar när de jämför deras ursprungssamhällen med Sverige?

1.3 Avgränsningar

Min studie består av en kvalitativ undersökning som handlar om upplevelser av kvinnor med bakgrund från Mellanöstern och dessa upplevelser i relation till könsroller, hedersdiskurser hedersrelaterade praktiker som råder båda inom kvinnornas egna familjer samt i samhället. Dessutom kulturella praktiker och föreställningar som är relaterade till hedersdiskursen, rykte och hedersnormer. I min uppsats vill jag utgå från ett kvinnligt perspektiv för att presentera deras upplevelser och ställning i samhället i förhållande till sin bakgrund, därför valde jag att inte fokusera på manliga uppfattningar och upplevelser, för att fokusera bara på en grupp.

1.4 Förförståelse.

Jag utgår från min position som ung kvinna från Palestina och vet att heder och rykte kan vara känsliga ämnen, men tolkningar som görs av hedersnormer och uppfattningar som kopplas till heder, familj och kön, skiljer sig från en person till en annan inte bara mellan olika länder. Man kan säga att genom min bakgrund som en tjej med rötter från Mellanöstern och som akademiker och beläst i ämnet har jag lättare att förstå kvinnornas uppfattningar och upplevelser, samtidigt i uppsatsen försöker jag vara så objektiv som möjligt för att inte påverka resultatet och inte misstolka informanternas svar.

1.5 Disposition

Min uppsats består av sex avsnitt som börjar med avsnitt ett som är studiens inledning där jag presenterar hederfenomenet i förhållande till kvinnornas upplevelser och de hedersmorden som har skett i Sverige, samtidigt presenterar jag i samma avsnitt studiens syfte, frågeställningar, avgränsningar, förförståelse och min tidigare forskning. I avsnitt två berättar jag om den kvalitativa metoden som jag använde mig av och redogör jag för mitt val av intervjuform, samtidigt presenteras och motiveras urval av informanter, hur jag gick tillväga och reflekterar jag uppsatsens validitet & reliabilitet och mina etiska aspekter och i slutet av avsnitten berättar jag om litteratur som jag använde mig av som stöd till min undersökning. I avsnitt tre förklarar jag vilka teorier jag använde mig av och presenterar mina teoretiska perspektiv som är socialkonstruktivistiska perspektivet och intersektionella perspektiv som fokus för min uppsats. Jag har också använt genussystemet som stöd och komplettering för intersektionella perspektivet. I avsnitt fyra berättar jag om den historiska debatten om hedersmord på tre kurdiska tjejer i Sverige. Avsnitt fem består av resultatdelen med analysen där jag återkopplar till mina tidigare forskningar och mina teoretiska perspektiv. Sista avsnitten avslutar jag min undersökning med en slutdiskussion av mina resultat och analys och samtidigt drar jag

slutsatser på min studie.

1.6 Tidigare forskning

I detta avsnitt har jag fördjupat mig i begreppet heder och sitt förhållande till kön och familj ur Mellanösterns kulturella och sociala normer och samtidigt har jag använt mig av fem vetenskapliga artiklar som tar upp olika studier som gjordes om hedersrelaterat våld. Två av dessa studier förklarar hur hedersvåld representeras i västerländska media och de konsekvenser som har blivit för de folkgrupper som representerades i media. Medan tre av dessa studier förklarar kvinnors sociala position och hedersrelaterat våld i olika delar i Mellanöstern och hur författarna som är därifrån förklarar situationen i Mellanöstern.

1.6.1 Hedersbegreppet, är en social eller kulturell fråga?

Författaren Johansson (2005: 48) har berättat i sin bok "Hedersmord" om begreppet heder och vilken betydelse den har hos många kulturer och särskild i Medelhavets och Mellanösterns olika kulturer. Han menade att heder förknippas med kvinnas sexualitet, genom att mannen kontrollerar den hos sina närstående kvinnor. Vilket gör att kvinnor tvingas begränsa sina rörelsefriheter och kontrollerar sina beteende genom att följa "kyskhetskoden" och på det sättet drar inte skam över mannen.

I likhet med Johansson beskriver författarna Gungör och Dervish (2009: 22) i sin bok "Varför mördar man sin dotter?" att heder grundar sig i strukturella och patriarkala normer och värderingar i en kollektivistisk kultur och samhälle där mannens heder är beroende av kvinnans sexualitet och hennes handlingar påverkar mannens och även hela familjens heder.

Likaså menade den dansksyriska författaren Khader (1998: 10) i sin bok att kvinnans heder kopplas med hennes sexualitet. Därför om kvinnan har lyckats skydda sig och behålla sin oskuld då betraktas hon som ärbar och vinner respekt både inom familjen och ute i samhället. Däremot om hon förlorar sin oskuld innan hon gifter sig, då påverkar hon sin familj och sprider dåligt rykte om henne och hennes familj i samhället.

Däremot anser den norska socialantropologen Wikan (2009: 9) i sin bok "Om heder" att heder är ett positivt begrepp, eftersom den handlar om självrespekt, social respekt och om värde i egna och andras ögon men för att man ska kunna uppnå denna respekt varierar den kulturellt, och historiskt. Därmed menade Wikan att heder är ett könat begrepp, det vill säga att heder och ära kopplas oftast till män medan kvinnor har skam, därför ingår kvinnor i sina mäns heder och därför beror mannens heder på kvinnors sexualitet, kyskhets och dygd.

Gungör och Dervish (2009: 18) har till och med kommit överens med Wikan om att begreppet

heder betecknar något positivt (hederligt) inte bara i Mellanöstern utan även i Sverige, exempelvis att man inte skall ljuga, stjäla eller skvallra, men det som inte är gemensam inom de två kulturer är att i Sverige man blir aldrig frihetsbegränsad på grund av heder.

Begreppet heder i Mellanöstern kallas för "Namus" eller "Sharaf". Man kan säga att Namus har en stor betydelse i dessa länder, eftersom om man förlorar Namus, då betyder det att man har förlorat allt och det gäller även hela familjen inte bara personen själv. Därmed om man förlorar Namus ska man försöka göra något för att återvinna den (Wikan 2009, 12). Man kan säga att ordet sharaf och namus handlar om kvinnas sexualitet och kyskhet. Mannens sharaf kan även kopplas till "kvinnans sexuella renhet". Det värsta som man kan uppleva är att förlora sin sharaf eller heder i dessa samhällen (Güngör och Dervish 2009, 26).

Lika viktigt handlar hedersbegreppet om de sociala normer och värderingar som har stor betydelse i livet och därför alla individer i familjen skulle sträva efter att bevara familjens heder. Om någon i familjen handlar skamligt eller får ett "fläckat ryckte" kommer hela familjen skämmas och förlora sin heder (Khader 1998, 8). Därmed, Wikan (2003: 67) menade att "Ryktet är ett socialt faktum som man måste hålla sig till".

Som tidigare nämnts allt man gör påverkar hela familjen oavsett kön, man kan säga att det gäller båda män och kvinnor. Däremot kvinnors frihet är mer begränsad än män, men det betyder inte att männen är fria (Güngör och Dervish 2009, 16).

Khader (1998:6) förklarar även i sin bok att om man vill uppnå en hög status eller ställning i samhället, då måste man leva upp till bestämda samhällseliga ideal och den som inte gör det får skämmas. Därmed hävdade han att om personen förlorar sin heder då förlorar han sin värdighet och det är det som skiljer människorna från djuren. Därför ger man stor uppmärksamhet till vad folk kommer tycka och tänka om någon gör något. Dessutom folks skvaller kan antingen ge personen bra ställning och respekt i samhället eller förstör personens framtid. Därför om familjen klarar sig bra socialt och ekonomiskt får en bra ställning i samhället och används som exempel på hur man bör leva och bete sig (Khader 1998. 8ff).

Vidare menade Wikan (2003: 66) att heder är enorm viktig för människan som kommer från Mellanöstern, eftersom den betraktas som en rättighet, där personen har rätt till att bli behandlad med stolthet av folket runt omkring. Wikan menar också att när man har heder betyder det att man har rätt till respekt. Wikan fortsätter sin förklaring med att "En man av heder står i starkt förhållande till sin omgivning: den är skyldig att behandla honom med respekt".

Man kan säga som tidigare nämnts heder och skammen påverkar hela familjen, stammen och släkten och inte bara individen. Heder kan till och med gälla hela landet om exempelvis ledaren handlar skamligt (Khader: 1998, 7).

I likhet med Khader beskriver Wikan (2009: 13) hederns kollektiva dimension inom dessa grupper där båda männens och kvinnors handlingar påverkar hela familjen och släkt. Om exempelvis mannen är homosexuell då drar han skam över hela släkten, Wikan menade till och med att ”den enskilde skammen blir allas skam”. Däremot menade hon att inte alla muslimer har samma normer och värderingar om heder och därför, vissa av dem behandlar människor med respekt oavsett sina sexuella läggningar.

Å ena sidan menade Khader (1998: 9) att mannens heder, handlar om hans förmåga att försörja familjen ekonomiskt. Därför en man som inte försörjer sin familj eller som låter sin hustru försörja familjen då betyder det att mannen inte har heder. Det finns även andra egenskaper som förknippas med mannens heder och det är att mannen ska försvara och skapa respekt för sin familj. Samtidigt förväntas han agera aggressivt om någon skadar sin familj och om han inte gör det då drar han skam över familjen. Mannen ska till och med försöka skydda familjens heder och det gör han genom att kontrollera kvinnliga släktingars sexuella uppförande och dygd. Kvinnornas oskuld ska enligt detta synsätt behållas och de ska inte ha någon förhållande med andra män. Således om kvinnor förlorar sina oskulder innan de gifter sig och därmed om mannen inte lyckats kontrollera kvinnornas sexualitet kommer de dra skam över familjen och samtidigt ingen kommer välja umgås med dem eller gifta sig in i familjen.

Såsom Khader då, berättade Gungör och Dervish (2009: 23) också om mannens roll i familjen och de har nästan samma åsikt som Khader, där de menar att kvinnan är hedern och det är mannen som äger denna heder. Därför är mannens heder beroende av hennes sexualitet; som måste kontrolleras av honom; för att han ska kunna skydda den. Uppdraget som ges till mannen, betraktar honom som förtryckare i samhället och inte som ett offer. Man kan därför säga att inte alla män trivs med detta uppdrag utan de är tvungna att kontrollera kvinnors sexualitet i familjen för att uppnå det bästa ryktet i samhället och bland folk.

Till skillnad från Gungör och Dervish då menade Wikan (2003: 70) att kvinnorna har ingen heder; utan de har skam i kroppen; och hon hävdar att heder är ett manligt begrepp och förknippas bara med mannen. Hon menar även att ha skam i kroppen är att koppla sin sexualitet i enlighet med heder. När kvinnor inte har skam i kroppen betyder det att hela familjen förnedras och drabbas av vanheder.

Slutligen förklarade Khader (1998:10ff) att heder alltid kan förbättras och det görs om alla

individer i familjen betar sig sedesamt, lydigt och dygdigt, genom att visa föräldrarna respekt, läsa en bra utbildning och om pappan är familjeförsörjaren. Däremot familjens status kan försämrans ifall någon i familjen visar respektlöshet, olydnad eller blir alkoholist eller narkotikaberoende. Vilket påverkar familjens heder och drar skam över hela familjen.

Genom att använda mig av olika kända författare som Wikan, Khader, Johansson och Gungör & Dervish ger mig en hel bild av vad begreppet heder handlar om i förhållande till kön och familj och samtidigt ger mig en djup förståelse om dessa olika kulturella och sociala normerna som finns i Mellanöstern. Det kommer i sin tur hjälpa mig i analysen av kvinnornas upplevelser och uppfattningar.

1.6.2 Primär och sekundär diskurs om heder

Pernilla Ouis som är docent i hälsa och samhälle beskriver i sin artikel "Primär och sekundär diskurs om heder 2015" hedersrelaterat våld och har lyft upp olika synvinklar på fenomenet. Hon menar att i Sverige presenterar man hedersrelaterade våld från en enda synvinkel. Eftersom när det gäller hedersrelaterad våld och förtryck då handlar det mest om invandrarfamiljer som framstår som skild från konflikter i etniskt svenska familjer, där invandrare kvinnorna betraktas oftast som offer och männen i familjen som förövare. Berättelsen brukar oftast presenteras som om en invandrarkvinna lever under ett konstant hot om våld, och allt hon vill är att leva ett fritt, "svenskt" liv; där hon själv styr över sin tid och sina aktiviteter, samt vem hon umgås eller har en relation med.

Författaren kritiserade den svenska offentliga diskursen och menade att den har misslyckats med att beskriva fenomenet hedersrelaterat våld och förtryck, eftersom den fokuserar mest på invandrar mannen som betraktas oftast som förövare, vars heder går förlorad vid minsta lilla felsteg från sin kvinnliga släkters sida. Vidare förklarade hon att denna förövare även kan vara ett offer på grund av normer och traditioner som man har i sin familj och kultur som bestämmer på något sätt hur mannen ska vara och bete sig. Man kan säga att mannen förväntas vara en riktig man, som är beskyddare och även kontrollerar kvinnorna i likhet med den primära hedersdiskursen. Ifall vi accepterar existensen av en sådan primär diskurs, kan mannen också ses som ett offer för ett gruppträck och en mansroll som gör att mannen måste ta till våld och bete sig på ett visst sätt för att få erkännande i sin grupp.

Författaren förklarade att den feministiska tolkningen av våld i nära relationer gör att vi tänker på de enkla kategorierna som uppfattas om att mannen är förövare och kvinnan är offer. Hon menade även att detta inte riktigt, stämmer utan både män och kvinnor kan ses som offer och förövare. Kvinnors presenteras ofta som passiva offer som inte kan skydda sig i sin miljö;

vilket författaren tycker att den inte stämmer, eftersom man talar om kollektiv kultur där om en kvinna bryter mot hederskodexen kommer även andra kvinnor kräva att straffet ska verkställas på felande kvinnan för att skydda sin egen heder i familjen. Därför hävdar författaren att även kvinnor själva utgör en aktiv del i patriarkala strukturer och hedersrelaterade våld.

Författaren belyser även att homosexuella män kan vara utsatta för hedersrelaterat våld, men de uppmärksammas inte på samma sätt som kvinnor. Å ena sidan är hedersdiskursen mycket heteronormativ, och individer med annan sexuell läggning blir utsatta för förtryck med hot om våld. Förutom att männen kan ses som offer som måste leva upp till en våldsamt mansroll, kan de alltså liksom kvinnor själva vara brottsoffer. Man kan säga att män kan utsättas för hot, tvångsgifte och våld, utöver att många måste bära en stor ekonomisk börda för att leva upp till en traditionell idé om att det är männen som är försörjare för den utvidgade familjen. Därför anser författaren att män också kan vara offer, på samma sätt som kvinnor för de hårda könsroller som den primära hedersdiskursen tilldelar dem.

Författaren visar även att våldet inte bara riktas mot dottern eller systemen i familjen den kan även riktas mot pojkvännen om den tillhör samma etnisk och kulturell bakgrund, eftersom han borde ha känt till deras koder när det gäller heder och sexualmoral. Därför blev provokationen ännu större än om pojkvännen var svensk, eftersom dessa unga män förväntades förstå vilka normer som gällde inom hederskulturen. Dessa brottsoffer har tyvärr inte fått någon uppmärksamhet i den svenska sekundära diskursen om heder.

När familjen förlorar sin heder fortsätter de i ett tillstånd av skam. Författaren menar att i svenska sekundära diskursen borde man använda begreppet ”skamrelaterat våld och förtryck” istället för hedersrelaterat våld, eftersom den förklarar vad som driver förövare inom hedersrelaterad brottslighet, än vad hedersbegreppet gör. Man kan säga att skam begreppet bättre förklarar de faktorer som motiverar förövaren att ta till våld. Eftersom skam är en av människans starkaste emotioner och står för självväckel och kräver åtgärder för att bli befriad ifrån.

Slutligen hävdar författaren att man borde söka en mångdimensionell förklaringsmodell till våldet, utifrån en intersektionell ansats där vi försöker förstå flera maktordningars samarbete utifrån olika sociala kategoriseringar. Med andra ord menade hon att våldet naturligtvis kan förklaras utifrån kön men det kan däremot inte vara den enda förklaringen. Samtidigt kultur kan även vara en orsak till våldet men den kan på samma sätt inte vara den enda förklaring, hon menade att det finns till och med gruppträck och starka makthierarkier inom etniska, kulturella och religiösa föreningar som kan uppmuntra våldet på något sätt.

Som slutsats har författaren kommit på att strukturell rasism, exkludering och marginalisering är viktiga delar för att förstå maktförskjutningar inom familjen. Man kan säga att alla individer

i familjen kan vara både förövare och brottsoffer, och för att förstå deras drivkrafter måste vi även använda oss av individuella förklaringar som exempelvis behandlar skamkänslor, psykisk ohälsa eller missbruk.

Många förklaringar och faktorer kan vara bakom hedersrelaterat våld och förtryck i Sverige. Därför man inte ska fokusera på en förklaring, dessutom tanken om att invandrarkvinnor ofta är offer och invandarmän förövare inte stämmer alltid. För att vi ska kunna veta vem som är offer och förövare då måste vi använda oss av individuella förklaringar som exempelvis behandlar skamkänslor, psykisk ohälsa eller missbruk, istället för att använda oss av enkla förklaringar genom att koppla hedersvåld till en viss kultur eller religion. Dessa utgångspunkter kan hjälpa mig i analysen av kvinnornas upplevelser och uppfattningar i förhållande till hedersdiskurser.

1.6.3 Kommentar till studier kring hedersrelaterat våld

Författaren Laura Ferrer-Wreder som är en utvecklingspsykolog och en interventionsforskare och Mina Sedem som är universitetslektor presenterade denna artikel år 2014. Artikeln är en empiriskt informerad kommentar. Det bidrar till studier av ungdomar och familjer, samt till den specifika, framväxande tvärvetenskapliga litteraturen om hedersrelaterat våld genom att sammanfatta nyckel, utvalda fynd från ett svenskt forskningsprogram som är inriktat på detta ämne. Denna kommentar fungerar som exempel på den typ av forskning som kan informera sociala och politiska diskurser om hedersrelaterat våld.

Studierna grundades på kvalitativa intervjuer med flickor och unga kvinnor med invandrarbakgrund och deras familjemedlemmar som upplevde hedersrelaterade våld varav i ett fall som resulterade mord. Våld mot unga kvinnor, och i vissa fall unga män, som anses ha kränkt hedersrelaterade normer och rapporteras i flera länder vilket gör att hedersrelaterade våld anses som en global fråga.

Författarna hävdar att hedersrelaterat våld kan vara hot, psykiskt och fysiskt missbruk och även resultera mord. Vidare menade författarna att hedersmord kan hända om kvinnor bryter eller är misstänkt för att bryta normsystemen eller hedersnormer som hennes familj följer.

Med andra ord, normer är en del av livet för många människor som varierar i religiösa eller sekulära tro, såväl som olika med avseende på deras etnicitet, socioekonomisk status, språk och ursprungsland och bosättning. Dessutom anser författarna att våldet oftast uppstår mot kvinnor och kan förekomma av närmaste familjemedlemmar, vilket därmed gör brott mot förtroende och därför konsekvenser av denna typ av våld på ett familjesystem är djupt. Således i vissa samhällen är det kvinnans kyskhet, familjär lojalitet och högt socialt beteende är viktigast, därför försvaret av rykte blir genom våld. Det finns ett stort krav på stolthet som kan uppnås genom korrekt beteende och därför mannens och hans familjs rykte måste skyddas.

Författarna förklarade resultaten på studierna som gjordes om hedersrelaterade våld i denna artikel och hon menade att rädsla var avgörande för att förstå upprätthållande och progression av konflikterna inom deltagande familjer. Därför ansåg de att utövare bör delta i att bygga upp förtroende med familjer och förbättra isoleringen, samt att öka medvetenheten och främja konfliktlösningsförmågor.

Författarna förklarar i sin artikelbetydelse av normerna som många människor följer och hur viktiga dessa normer är varierar mellan olika grupper, därför skapas stora konflikter när någon bryter mot normerna hos vissa grupper. Dessa konflikter kan leda till våld för att skydda familjens rykte. Därför resultatet som författarna har kommit till tycker jag är relevant, eftersom när en familjemedlem drabbas av hedersvåld då skapas rädsla och samtidigt förtroende försämras inom hela familjen vilket kräver att man bygger upp förtroende igen med familjen och förbättra isoleringen, för att främja konfliktlösningsförmågor.

1.6.4 Studier angående hedersvåld mot kvinnor i Mellanöstern

Hedersvåld i Jordanien

Jordansk brittisk författaren Fadia Faqir skrev artikeln ” Intrafamily femicide in defence of honour: the case of Jordan” som handlar om hedersmord som sker inom familjen i försvaret av heder i Jordanien. Man kan säga att hedersmord som motsäger många internationella och nationella lagar och förbund, är tydligt kopplade till kvinnors underordning i Jordanien. Författaren hävdar att den rådande diskriminerande kulturen inte kan förändras utan att genomföra ett omfattande program för socio-juridisk och politisk reform.

Författaren förklarar att döda i hedersnamn är en känslomässig aktivitet som styrs av vissa sociala normer som påverkar gärningsmans mentala tillstånd och motiverar honom att försvara familjens heder. Man kan säga att detta fenomen förekommer i täta sociala enheter där sociala och ekonomiska aktiviteter samordnas i gruppen. Inom detta sammanhang individen har mindre betydelse och värde än kollektivet eller hela familjen. Likaså uppförandet av de enskilda reaktionerna på hela samhället och alla oacceptabla beteenden är strängt förbjudet. Därmed manliga medlemmar i familjen dödar kvinnliga medlemmar i familjen för att få tillbaka eller återvinna familjens heder, om kvinnorna gör någonting som skämmer hela familjen.

Författaren menar att våld eller våldtäktssamhälle är ett sexuellt övergrepp från män mot kvinnor och som antingen tillåtas av kulturen eller negligeras av samhället. Det finns många typer av våld mot kvinnor i Jordanien som går okontrollerade, såsom våld i hemmet. Där de

flesta kvinnor drar tillbaka sina anklagelser mot sina manliga släktingar strax innan ärendet går till domstol. Eftersom flesta av kvinnorna är rädda för att bli berövade bostad, vårdnad eller stöd. Detta misslyckande fungerar som en uppmuntran till dödandet och våld mot kvinnor.

Likaså menar författaren att våldet mot kvinnor normaliseras och banar väg till normalisering av hedersmord i försvaret av familjens heder. Författaren förklarar att anledningen till det är att heder är uppdelad i feminina och maskulina linjer, med olika betydelser för varje kön. Därför Kvinnans föränderliga roll förstör samhällets strukturer inom privata och offentliga utrymmen. Man kan säga att hedersmord är tydliga bevis på att män och kvinnors roller i det jordiska samhället förändras snabbt, och den traditionella patriarken, som islamisk, nationalistisk eller som finns i stammen, motsätter sig denna förändring. Därmed traditionell patriark omfattar inte bara dem med islam eller stam, det inkluderar också den så kallade "sekulära" nationalistiska eliten.

Författaren påstår att postkolonialismen och arab eliten försökte producera en ny kvinna, som inte skulle likna sin mamma, men får inte heller vara som en västerländsk kvinna. Därför kvinnors heder blev en symbol för nationell kyskhet och identitet. Man kan därför förstå att motstånd av globalisering har blivit synonymt med att bevara kvinnors heder i familjen.

Författaren hävdar i artikeln att 40 yrkesverksamma i olika straffrättsliga områden i Jordanien har hävdat att våld mot kvinnor antingen är en förklaring till diskrimineringen mellan könen som finns i seder, traditioner och i sociala värden eller utlämning av islam. Därmed år 1997 beräknades ungefär 300 kvinnor som har blivit dödade i hedersnamn inte bara i Jordanien utan även i Pakistan och Bangladesh där kvinnor misshandlas och dödas om männen misstänkte att de har en sexuell aktivitet utanför äktenskapet.

När det kommer till islamsyn på dödande av kvinnor i hedersnamn och på kvinnor som har samlag utanför äktenskapet som kallas för "zina" förklarar författaren att islamisk lag är strikt i denna fråga och sex utanför äktenskap måste otvivelaktigt bevisas för det straff som ska tillämpas. Islam gynnade diskretion vid "zina" över göra det offentligt och genomföra straffet. Villkoret är att måste fyra personer bevittna om att de har sett en kvinna ha samlag utanför äktenskapet vilket är nästan omöjligt för fyra personer att bevittna samlag. Därför är vårdnadshavaren och de manliga medlemmar inte har rätt att döda sina kvinnliga släktingar som var bara misstänkt för att begå zina.

Hedersvåld i Östra Turkiet

Turkiska författaren Pinar Ilkcaracan skrev en artikel om kvinnors sexualitet i östra Turkiet, där religiösa lagar och praktik används ofta som föremål för att kunna kontrollera kvinnors

sexualitet och för att upprätthålla obalansen i sexuella relationer. Denna artikel beskriver sedvanliga och religiösa lagar och övertygelser samt deras inverkan på situationen för både lantliga och urbana kvinnor i östra Turkiet, som är baserat på en studie bland 599 kvinnor från regionen, där flesta av dem är eller har varit gifta.

Författaren visar i artikeln att månggifte är utbredd och att tidigare religiöst äktenskap äger fortfarande rum mer än civil äktenskap. Trots att den tidigare inte är juridiskt bindande vilket gör att tvångsäktenskap och ordnade äktenskap utövas fortfarande av majoriteten, även om fler yngre kvinnor förväntas kunna välja sina partner. Studien konstaterar också att de flesta kvinnor skulle känna sig oförmögna att söka skilsmässa om deras män hade ett äktenskapligt förhållande, men många kvinnor fruktade sedeln av så kallade hedersmord om de misstänks för en sådan affär. I artikeln hävdar författaren att nästan ingen av kvinnorna hade någonsin sökt rättsliga åtgärder mot våld eller våldtäkt inom äktenskap.

Författaren menar att ett utbildningsprogram för mänskliga rättigheter för kvinnor är en offentlig medvetenhetskampanj mot hedersmord av kvinnor som anklagats för äktenskapsbrott och en kampanj för att ändra den turkiska strafflagen som har upprättats för att ta itu med några av dessa problem.

I artikeln förklarar författaren hur äktenskapet fungerar i Turkiet där minsta ålder för ett civilt äktenskap, är den enda laglig äktenskapsceremonin i Turkiet och som är 17 för män och 15 för kvinnor. Medan majoritetsåldern för alla andra juridiska procedurer utom äktenskap är 18.13. Trots lagen, 16,3 procent av kvinnorna som bor i regionen är gifta under 15 år och i en religiös ceremoni, även om det är emot lagen att hålla en religiös ceremoni av äktenskap före en civil ceremoni har ägt rum. Dessutom Nittiosju procent av kvinnorna som är över 24 år, och de som är över 34 år var eller hade varit gifta, vilket visar att äktenskapet är nästan obligatoriskt för kvinnor som bor i regionen.

Författaren förklarar för att ett äktenskap ska förverkligas bör man följa traditionen av brudpris, där summan ges av mannen till hustruns familj och som är mycket utbredd i regionen och spelar en viktig roll i människornas attityd. Man kan säga att genom denna betalning har kvinnors familj fått alla rättigheter över sina kvinnors sexualitet och fertilitet. Denna tradition betraktas som en försäljning av kvinnor för äktenskap vilket har visat i artikel att många kvinnor är emot denna tradition.

Författaren visar i artikeln att det finns inga officiella lagar i Turkiet som begränsar kvinnans rätt till att engagera sig i en relation med någon man eller kvinna av sitt val före, under eller efter äktenskapet. Medan äktenskapliga relationer är en absolut tabu för kvinnor i regionen,

men mäns äktenskapliga angelägenheter är allmänt accepterade. Den sedvanliga straff för kvinnor som misstänks för ett sådant brott i regionen är vanligtvis död eller hedersmord. Vilket är en term som används för mordet på en kvinna som misstänks för sexuellt beteende utanför äktenskapet eller har engagerat sig i en före äktenskapliga förhållandet.

Enligt forskningens resultat har författaren förklarat att våld mot kvinnor är ett av de huvudverktygen som användes för att undertrycka kvinnor socialt och sexuellt. Det har visat att mer än hälften av alla gifta kvinnor som bor i regionen utsätts för våld av deras män och de som utsätts för sexuellt våld och våldtäkt inom äktenskap är 51,9 % av deltagarna. Medan en tredjedel av kvinnorna som har haft en sekundär eller högre utbildning utsätts för emotionell och fysiskt våld av sina män.

Författaren förklarar att den turkiska strafflagen inte innehåller särskilda bestämmelser om användning av våld mot kvinnor inom äktenskapet. Mannen vanligtvis straffas enligt generella bestämmelser i strafflagen och fängslas upp till 30 månader för misshandel av en familjemedlem, eftersom den strider mot den accepterade förståelsen av kärlek eller nåd. Samtidigt för att kvinnor ska utnyttja denna lag, bör en kvinna som utsätts för våld lämna ett klagomål. Men det har visat att bara 1,2 procent av dem som har upplevt våld har anmält polisen och de som faktiskt har fyllt på klagomålet är ännu mindre, 0,2 procent.

Författaren menar att våld inom äktenskap och det ständiga hot om våld påverkar inte bara kvinnors sexuella hälsa och uppfattningar av sexualitet negativt, men också minskar deras chanser att skapa och tillämpa strategier mot kränkningen mot deras rättigheter.

Författaren påstår att Turkiet som många andra länder i Mellanöstern där de flesta kvinnor i regionen inte är medvetna om sina befintliga rättigheter och det finns inga tjänster de kan utnyttja för att bli informerade om deras rättigheter. Därför hävdar författaren att skapande av sådana tjänster är viktigt för kvinnor i regionen genom att stödja dem för att utveckla strategier för att de ska kunna försvara sina rättigheter.

Hedersvåld i irakiska Kurdistan och Storbritannien

Författarna Gill Haguea, Aisha K. Gill och Nazand Begikhania skrev en forskningsartikel som är ”Honour'-based violence and Kurdish communities: Moving towards action and change in Iraqi Kurdistan and the UK”. Artikeln handlar om hedersrelaterat våld i Norra Irak Kurdistan och i Storbritannien. Man kan säga att denna artikel handlar om hedersrelaterat v som sker oftast mot unga kvinnor av manliga släktingar och som sker för att bevara eller återvinna familjens heder.

Författarna menar att denna studie är en stor del av Irakiska Kurdistans bidrag till den nuvarande globala insatsen för att börja bekämpa denna typ av våld mot kvinnor genom att använda en förståelse för hedersrelaterat våld som är könsbaserat våld.

I artikeln rapporteras de resultat, åtgärder och rekommendationer som framkom av studien för både irakiska Kurdistan och Storbritannien. Därmed dessa rekommendationer är grundade i en könsaspekt och leder för närvarande till sociala åtgärder och förändringar för kvinnor i Irakiska Kurdistan, tillsammans med några ytterligare konsekvenser i Storbritannien.

Författarna menar att hedersrelaterat våld mot kvinnor är en allvarlig fråga och att hedersrelaterat våld och kvinnors död i hedersnamn är mycket utbredd. Likaså rapporter som lämnades in 2002 till FN: s kommission för mänskliga Rättigheter dokumenterade den fortsatta förekomsten av bruket av hedersrelaterat våld i Bangladesh, Brasilien, Ecuador, Egypten, Indien, Iran, Irak, Israel, Italien, Jordanien, Pakistan, Marocko, Sverige, Turkiet, Uganda. Samtidigt FN uppskattar att 5000 kvinnor dödas i hederns namn varje år, främst i Mellanöstern och Asien. Däremot är det omöjligt att bestämma ett exakt antal på kvinnor som mördas årligen, eller hur utbrett hedersrelaterat våld är och som rapporteras till polisen. Inte minst för att både manliga och kvinnliga familjemedlemmar ofta försöker dölja hedersmordet och många offer tyvärr försvinner och hittas aldrig.

I artikeln förklarar författarna syftet med forskningen och där menar de att forskningen syftar på att ge bevis och stödja utveckling av politiken i både irakiska Kurdistan och Storbritannien. Ett viktigt resultat var utvecklingen av en handlingsplan för irakiska Kurdistan och politiska rekommendationer för att ta itu med hedersrelaterat våld i Storbritannien. Därmed studien också syftar på att man engagerar sig och hjälper kvinnors icke-statliga organisationer i båda Kurdistan och Storbritannien. Dessutom huvudsakliga forskningsmålen var att bedöma hedersrelaterad våld och särskilt hedersmord i Irakisk Kurdistan och kurdiska diasporan i Storbritannien.

Författarna hävdar att folkmord som det kurdiska folket har upplevt de senaste åren, tillsammans med Irakkrig och militarisering av regionen, har bidragit till att både heders- och könsbaserat våld fortsätter äga rum i regionen. Det finns ett stort behov av de rättsliga bestämmelserna om hedersrelaterat våld, som för närvarande är utspridda över olika rättsliga instrument.

Författarna påstår till och med att det finns ett stort behov i Irakiska Kurdistan av att säkra tillflyktsort, vittnesskyddsprogram och bredare säkerhets- och stödåtgärder. Likaså är det även viktigt att man uppmärksammar att förändra de kulturella attityder som ligger till grund för hedersrelaterat våld. Genom offentlig utbildning och medvetenhet med lokalbefolkningens engagemang fungerar som nycklar i detta avseende, kompletterad med utbildning för alla yrkesverksamma som är inblandade i att ta itu med hedersrelaterat våld.

Man kan säga att Storbritannien har gjort ett betydande framsteg när det gäller att upprätta en nationell strategi för hedersrelaterat våld som inbegriper effektiva verktyg för riskbedömning i olika riktlinjer för bästa praxis och specialistutbildning för poliser. Trots detta har utvecklingen varit ojämnt genomförd hittills och det finns fortfarande en lång väg att gå. Därför både kvinnor som upplever hedersvåld och kvinnornas icke-statliga organisationer som arbetar med dem fortsätter att möta otillräckliga svar och dålig praxis, såväl som rasistisk dömande och stigmatiserande attityder som hindrar ansträngningar att söka rättvisa. Likaså otillräcklig uppmärksamhet på brottsoffers säkerhet och skydd och otillräckliga medel för specialisttjänster fungera som ett dåligt komplement till den senaste tidens positiva strategiska utveckling och förbättrad praxis i polisutredningar.

Författarna menar att hedersrelaterat våld inte bara är ett uttryck för könsojämlikhet, men arbetar aktivt för att förstärka det. Därför stater över hela världen har uppgifter under internationell rätt att skydda och stödja kvinnors rättigheter, bland annat genom att vidta åtgärder för att ta itu med våld mot kvinnor och hjälpa kvinnor att få sina rättigheter.

2. Metod

Jag använde mig av en kvalitativ metod som enligt författaren Alan Bryman (2011: 340) innebär en forskningsstrategi där viktiga delen för datainsamlingen och analysen ligger på ord och uppfattningar, än siffror och kvantifiering.

Undersökningen bygger på en empiri av kvalitativa intervjuer med fem kvinnor och frågorna handlar om vad har heder för betydelse för kvinnor som har bakgrund från Mellanöstern? hur ser de på normer, könsroller, kulturella praktiker och föreställningar som är relaterade till hedersdiskursen? Vilka specifika särdrag kan man markera i detta samband? Och vilka skillnader upplever dessa kvinnor mellan dessa könsroller, normer och föreställningar när de jämför deras ursprungssamhällen med Sverige? Enligt Runa & Davidson (2011: 14) om undersökningen handlar om att tolka och förstå människors upplevelser. Då kan man använda sig av verbala analysmetoden som är kvalitativ inriktad forskning. Till skillnad från kvantitativa som krävs statistiska bearbetning.

Lika så menade Bryman (2011: 341) att kvalitativa metoden handlar mer om förståelse av sociala verkligheten och hur deltagarna i en viss miljö tolkar denna verklighet, till skillnad från naturvetenskaplig modellen som görs inom kvantitativa studier.

2.1 Intervju som metod

Bryman (2011: 412, 428) menade att intervju används som metod i en kvalitativ forskning för sin flexibilitet som gör den attraktiv. Men samtidigt kan intervjuerna kräva mycket tid när man vill transkribera dem så därför måste man vara medveten om det för att kunna planera tiden annars blir det problem med tiden.

Jag använde mig av en semistrukturerad intervjuform som enligt Bryman (2011: 415) innebär att intervjuaren har en lista på de tema som man vill avhandla under intervjun och listan kallas för intervjuguide (Se bilaga 1) De teman som jag valt, är hedersbegreppet, hedersnormer, ryktet och kulturella uppfattningar om heder. Intervjupersonen kan svara helt fritt på frågorna, samtidigt behöver frågorna inte vara i samma ordning som i intervjuguiden, intervjuaren kan till och med ställa nya frågor om han/hon kopplar till något som intervjupersonen har redan sagt. Vanligtvis brukar frågorna ställas i den ursprungliga ordningen och med ursprungliga ordformuleringen. När jag utförde intervjuerna behövde jag inte ställa alla frågor eftersom intervjupersonerna redan har svarat på några av dem under intervjun. Likaså fokuserade jag på intervjupersonernas svar och ställde även följdfrågor på det som intervjupersonerna säger, vilket utvecklar min analys.

Mitt fokus i intervjufrågor ligger på kvinnornas traditioner, kultur och uppfattningar om heder samtidigt tänkte jag utgå från deras upplevelser och förståelse om heder som ett fenomen. Vilket visar att intervju är en relevant metod för min undersökning.

Man kan säga utifrån mina frågeställningar som finns i uppsatsen har jag formulerat intervjufrågorna. Frågorna ser lite breda ut, eftersom jag tänkte breda frågor ger långa svar och mer utrymme till samtalet. De skulle täcka innehållet av min uppsats och därför frågorna gav oss möjligheten att prata om många saker samtidigt och svara på andra frågor utan att jag behöver ställa upp dem, vilket kändes mer som ett vanligt samtal med informanterna och de kände sig mer bekväma. Jag har även använt mig av enkla frågor under intervjuerna som inte finns i intervjuguiden för att underlätta och hjälpa informanterna att svara på frågorna när de inte förstår frågan som finns i intervjuguiden och det hände bara en gång. Jag har även använt mig av dessa frågor när det dök upp nya frågor hos mig under samtalet med informanterna, vilket jag upplevde nästan under alla intervjuer. Nackdelen med sådana intervjufrågor som ser så breda ut kan vara ifall informanterna hade svårt att svara på frågorna.

Enligt Patel & Davidson (2011: 82) syftet med en kvalitativ intervju är att man upptäcker och identifierar egenskaper hos något och hos intervjuades uppfattningar om något fenomen, därför kan man inte formulera ett svarsalternativ för personen eller avgöra vad som är sanna svaret. Det innebär att en kvalitativ intervju är både ett induktivt eller abduktivt arbetssätt.

Lika så menade Fejes & Thornberg (2015: 47) att studenternas rekommenderas att använda sig av kvalitativa metoder och samtidigt samla in data genom observationer och intervjuer, eftersom man kan få tolkningar och information om det som händer.

2.2 Urval av informanterna

Urvalet består av fem kvinnor med rötter från Mellanöstern som bosätter sig i Sverige. Kvinnorna kommer från olika länder i Mellanöstern, de kommer från Syrien, Irak, Kurdistan och Palestina, dessutom bodde några i byar och några i huvudstäder. Kvinnornas ålder är mellan 22–45 år och är gifta, mammalediga, studenter och vissa är ingenjörer och barnskötare. Kvinnorna har varit i Sverige mellan 5–15 år och tillhör olika religion, några är muslimer och några kristna, jag valde att intervjua kvinnor som tillhör två olika religioner för att jag vill belysa att hedersfenomenet inte bör kopplas endast till en religion, exempelvis islam som oftast presenteras i media. Enligt Wikan (2006: 60) handlar hedersbegreppet inte bara om islam utan den finns och praktiseras av bland annat kristna, hindu, sikh, judar, konfucianer och även buddhister. Samtidigt i vissa grupperingar riskerar kvinnorna att bli utsatta för hedersmord.

Det blev lite variation i urvalet av kvinnorna, eftersom jag tänkte få så olika och breda svar som möjligt på intervjuerna, vilket tänkte jag ger ett bra resultat och en allsidig bild av hedersfenomenet. Eftersom i uppsatsen tänkte jag ta upp olika synvinkel på hedersfenomenet, trots att kvinnorna kommer från Mellanöstern men det betyder inte att de kan ha samma uppfattningar och upplevelser. Särskilt att dessa kvinnor sysslar med olika saker, har olika utbildningar och kommer från olika länder i Mellanöstern.

Man kan säga att jag använde mig av snöbollsurval där jag har valt relevanta respondenter för min uppsats och därefter fick jag kontakt med ytterligare rekommenderade respondenter. Enligt Bryman (2011: 196) forskaren gör sitt urval utifrån en önskan om att respondenterna är relevanta för forskningsfrågor och uppsatsens syfte. Eftersom de respondenter som jag tänkte är relevanta för min uppsats måste vara kvinnor med rötter från Mellanöstern som bosätter sig i Sverige. Samtidigt de ska vara villiga att vara med och har mycket att berätta om ämnet. Man kan säga att det var olämpligt att använda mig av ett bekvämlighetsurval, eftersom kvinnorna inte ska vara bekanta till mig, för att inte påverka informanternas svar och resultatet av min uppsats och samtidigt eftersom uppsatsen handlar om ett känsligt ämne, var det svårt att hitta kvinnor som vill prata om heder och dessa kvinnor var inte riktigt tillgängliga därför snöbollsurval var mer lämplig för min uppsats.

Urvalet av informanterna bestod av kvinnor för att undersökningen genomförs ur ett kvinnligt perspektiv eftersom jag är nyfiken på kvinnornas upplevelser, positioner och uppfattningar i förhållande till sina könsroller, hedersdiskurser och kulturella hedersnormer, inom familjen och i samhället. Jag vet att män kan ha annorlunda uppfattningar och upplevelser, men jag valde att undersöka ur ett kvinnligt perspektiv i stället. Lika så valde jag att kvinnorna ska vara från Mellanöstern och inte exempelvis svenskar eller någon annan grupp eftersom jag är själv palestiniert och vet att människor kan ha olika uppfattningar och upplevelser även om man tillhör samma kultur, därför ville jag veta om kvinnornas svar kommer skilja sig från varandra eller inte och på vilket sätt. Man kan säga att hedersnormer eller hedersproblematiken inte förekommande fråga hos svenska kvinnor i samma grad som hos exempelvis kvinnor från Mellanöstern därför tänkte jag avgränsa mig och välja fem kvinnor från Mellanöstern.

2.3 Tillvägagångssätt

Kvinnor som har valt att vara med på intervjuerna kommer från olika länder i Mellanöstern men bor i Sverige. Jag kontaktade kvinnorna genom en internetbaserad mötesplats för kvinnor i Sverige som umgås med varandra på en "Facebook" sida. Jag kontaktade kvinnorna som jag tyckte är relevanta för min undersökning och förklarade undersökningens syfte och berättade

även att jag inte ska skriva deras namn eller personliga uppgifter för att behålla deras anonymitet. Vi bestämde datum, plats och tid för varje enskild kvinna för att genomföra. Kvinnorna som intervjuades bor i olika städer. Jag försökte intervju kvinnor i olika platser; särskild för dem som bor i samma stad för att vara extra noggrann för kvinnornas säkerhet och för att inte dra uppmärksamhet från omgivningen.

Eftersom kvinnorna har rötter från Mellanöstern utfördes några av intervjuerna på arabiska, eftersom några av de, som är informanter B, D och E tyckte att arabiska språket känns mer bekvämt för dem, vilket gör att de får en bättre förståelse och på det sättet ger de mig mer information och relevanta svar på frågorna.

Detta krävde även mer tid för mig när jag transkriberade intervjuerna eftersom jag har översatt svaren på informanter B, D och E från arabiska till svenska. Man kan säga att jag försökte endast översätta svaren från arabiska till svenska utan att redigera, tillägga eller ta bort något, för att inte misstolka informanternas svar eller påverka mitt resultat på något sätt. Bryman (2011: 419) menar att intervjuaren måste använda sig av ett begripligt språk som passar intervjupersonerna. Lika viktigt menade författarna Patel och Davidson (2011: 82) att intervjuaren måste behärska deltagarnas språk, gester och även kroppsspråk som deltagaren kan relatera till och som är relevanta för sociala sammanhanget.

Innan jag började intervju kvinnor försökte jag förbereda mig och träna för intervjun och samtidigt försökte jag granska alla mina frågor för att de ska täcka alla aspekter i mina frågeställningar (Patel&Davidsson 2011:86). Därför gjorde jag en intervjuguide som jag använde mig av genom att dela upp frågorna beroende på olika teman, man kan säga varje tema innehåller specifika frågor. Varje intervju tog mellan en halv och en timme; i anspråk och jag upplevde intervjuerna mer som vanliga samtal, eftersom jag gav kvinnorna friheten att prata vilket gjorde att många frågor behövde jag inte ställa för att jag fick redan svar.

Jag spelade in intervjuerna på ett band och sen transkriberade jag dem. Under arbetet har jag insett hur tidskrävande transkribering är i synnerhet då det krävdes språktolkning av vissa. Men jag valde ändå inspelning som metod då det är bättre att titta och lyssna samtidigt på intervjupersonen än att sitta och anteckna. Lika så menade Bryman att kvalitativa forskare är mer intresserade av vad som sägs och hur det sägs eftersom intervjuaren ska vara uppmärksam på det som sägs och ska följa upp intressanta synpunkter därför man inte ska vara ofokuserad på grund av anteckningar. (Bryman 2011:428)

Jag har använt mig av Alvehus (2013: 110f) beskrivning av kvalitativa metoder och liksom han beskriver så har jag läst igenom materialet flera gånger för att kunna förstå vad det hela handlar

om och för att sen sorterar innehållet i olika kategorier vilket detta kallas för tematisering. Andra steget handlade om reducering eftersom jag inte kan presentera hela materialet i analysdelen så därför har jag valt det som var mest intressant och som besvarar mina frågeställningar och undersökningens syfte och samtidigt var jag försiktig med att representationen av materialet ska vara bra och komma till uttryck på ett rättvisande sätt. Jag har även sorterat materialet i tre olika teman och på det sättet blev analysen en del av argumentationen i uppsatsen, genom mina valda teorier då kan olika aspekter av fenomenet komma fram och samtidigt belyser jag hur förståelsen av hedersfenomenet påverkar hur vi förhåller oss till uppsatsens teorier.

2.4 Kritisk diskussion av intervjuarens roll.

Det som jag var orolig för var om jag kunde hitta kvinnor som vill vara med och berätta om sina upplevelser och uppfattningar om heder i olika sociala och kulturella sammanhang. Dessutom om de vill vara med och svara på mina frågor som handlar om olika tema, exempelvis ryktet och hedersvåld som är känsliga ämnen i Mellanöstern och kanske inte alla föredrar att prata om. Jag löste problemet för att jag själv har rötter från Mellanöstern därför kvinnorna hade lättare att öppna sig och prata om sina upplevelser eftersom de kände sig mer bekväma under intervjun och det var det som är fördelen med min förförståelse och min roll som intervjuare i uppsatsen.

Min roll som intervjuare som har bakgrund från Mellanöstern och förförståelse som inte många intervjuare har kan även skapa nackdelar inte bara fördelar. Man kan säga att nackdelen som kan uppstå ifall mina informanter hade svarat på ett annorlunda sätt på grund av mig som person med bakgrund från Mellanöstern, vilket gjorde att de inte var så ärliga med sina svar. Konsekvenser kan vara om informanterna gav hänsyn till dessa normer som finns i Mellanöstern och som jag har kännedom om på grund av min bakgrund och mitt utseende som muslimkvinna med sjal som kanske gjorde att de undviker prata om några saker och svarar på ett visst sätt för att jag inte ska tycka illa om dem.

Medan om intervjuaren var exempelvis en vit västerländsk kvinna kunde också ge fördelar och nackdelar. Fördelar kan vara att informanterna inte kommer tänka att intervjuaren kommer tycka illa om sina svar eller ha en negativ syn på dem, eftersom intervjuaren har en västerländsk bakgrund och kanske inte bryr sig mycket om normer som finns i Mellanöstern. Nackdelen däremot blir att beroende av intervjuaren som är västerländsk och inte har uppvuxit med samma normer/traditioner som informanterna därför informanterna kommer kanske ha svårt att uttrycka sig och förklara saker och ting för intervjuaren. Samtidigt kommer de kanske

tro att intervjuare inte riktigt förstår saker som har med kultur/tradition och göra. Informanterna kommer därför undvika att tala om vissa saker för de tänker att intervjuaren inte riktigt förstår dem även om intervjuaren var kunnig och mycket beläst i ämnet

2.5 Validitet & reliabilitet

Thurén (2007: 26) menar att reliabilitet innebär att mätningarna är korrekt gjorda. Han förklarar också att en opinionsundersökning måste bygga på ett representativt urval av personer så att inte tillfälligheter påverkar resultatet. Om flera undersökare som använder samma metod kommer till samma resultat då förstår man att studien eller undersökningen har en hög reliabilitet. Samtidigt förklarade han att validitet betyder att man har undersökt det man verkligen ville undersöka och inte något annat.

Lika viktigt menade Bryman (2011: 354f) att studiens trovärdighet innebär att om det fanns många beskrivningar av olika aspekter av sociala verkligheten och samtidigt dessa beskrivningar som forskaren har kommit till i sitt resultat avgör hur denna sociala verkligheten är acceptabelt hos andra människors ögon. Man kan säga att forskningens trovärdighet bestäms när forskaren har följt alla regler som finns och dessutom har visat resultaten till deltagarna som har varit med på intervjuerna och även har fått bekräftelse att hon/han har uppfattat sociala verkligheten på rätt sätt.

Man kan säga att uppsatsens validitet är baserad på svaren som jag får från intervjuade personerna och som kan påverka i stort sätt resultatet på min undersökning d.v.s. om jag får det jag söker efter. Medan uppsatsens reliabilitet är baserad på hur jag har samlat in data och bearbetat den på ett korrekt sätt. Lika så är det svårt att ta hänsyn till validitet och reliabilitet, på grund av intervjuade personernas svar, men jag kan i alla fall använda mig av relevanta metod och teorival som besvarar mitt uppsatssyfte och mina frågeställningar. Jag ska även försöka följa alla regler som finns och vara så objektiv som möjligt, samtidigt rapportera resultatet till deltagarna för att veta om jag har genomfört undersökningen på rätt sätt.

2.6 Litteratursökning

Heder är en mycket viktig fråga i hela världen och särskilt hos Mellanöstern och Nordafrikas kultur. Dessutom finns det mycket forskning i Sverige om heder i olika sammanhang. Jag försökte genom mina tidigare forskningar ta reda på hur Mellanösterns kultur ser på heder och vad de har för uppfattningar, genom att använda mig av ett antal böcker och vetenskapliga artiklar som berör detta ämne. Man kan säga att alla böcker som jag använde mig av handlar om heder och hedersnormer och sökord som jag har använt är heder, hedersnormer och

hedersrelaterat våld i Sverige och även patriarkala familjer. Jag sökte ord på svenska och engelska språket. Med andra ord använder jag mig av den befintliga litteraturen som jag har presenterat under avsnitten Tidigare forskning som stöd för analys av mitt intervjumaterial. Befintlig litteratur om heder används tillsammans med uppsatsens teori i uppsatsens analysdel för att tolka informanternas upplevelser och uppfattning om hedersfrågor som förknippas med båda inom familjer och i samhället i övrigt.

För att kunna hitta relevanta vetenskapliga artiklar för mitt ämne och för att slå ihop dem med mina tidigare forskningar använde jag mig av databaserna Libris och hemsidan SU biblioteket, och dessutom använde jag mig av samma sökord. Samtidigt för att kunna få mer förståelse om hedersdiskursen i Sverige läste jag även om hedersmorden som har skett i Sverige och orsaker till dessa mord.

2.7 Etiska aspekter

Patel & Davidsson (2011: 62ff) hävdar att målet med undersökningen är att få en pålitlig kunskap. Samtidigt måste man vara försiktig för att inte utsätta individernas liv i fara eller utsätta individerna i psykisk eller fysisk skada. Därför är det viktigt att man informerar deltagarna om undersökningens syfte och om de vill vara med på undersökningen. Det är viktigt att individernas deltagande i undersökningen är frivilligt.

Likaså är anonymitet viktigt i undersökningen och uppgifterna som man får från deltagarna kommer endast att användas i undersökningen och deras namn och identitet ska inte avslöjas. För att behålla deras integritet och anonymitet använde jag mig av bokstäver A, B, C, D, E som namn för kvinnorna. Eftersom, min undersökning handlar om känsliga ämne "heder" och frågor kom att handla om deltagarnas familj och hedersnormer är det viktigt för mig att inte avslöja deras identitet; för att inte utsätta någon av dem i fara (Patel&Davidsson: 2011: 63f).

Lika viktigt menade Bryman (2011:131ff) att jag som forskare måste informera deltagarna om undersökningens syfte och samtidigt de måste veta att deltagande är frivilligt och de kan hoppa över när de känner att de inte vill fortsätta vara med på intervjun. Dessutom att deras personliga uppgifter ska ingen veta någonting om för att de inte ska påverkas av det.

3. Teori

Jag använder mig av olika teoretiska perspektiv som stöd i uppsatsens analysdel för att tolka informanternas upplevelser och uppfattningar om hedersfrågor som förknippas med informanternas familj och i samhället i övrigt. Den första är socialkonstruktivistiska perspektivet som kan hjälpa mig i analysen att tolka hur informanterna ser på hedersfenomenet i förhållande till sina könsroller, upplevelse och sina sociala och kulturella uppfattningar och normer beroende på samhället de lever i och som de mest påverkade av. Jag använder mig även av det intersektionella perspektivet som fokus i uppsatsen och i förhållande till denna teori tänkte jag använda mig av genusasystemet med Hirdmans teori för att kunna analysera ojämlikheten mellan mannen och kvinnan hos Mellanösterns kulturella och sociala normer i förhållande till informanternas svar, genom att ge hänsyn till klass, kön, etnicitet, sexualitet och ålder som i sin tur belyser orsaken till mannens överordning i samhället och orsaker till kvinnors position i familjen och i samhället i övrigt.

3.1 Socialkonstruktivistiska perspektiv

Det socialkonstruktivistiska perspektivet belyser kvinnornas syn på heder som ett socialt fenomen, hur de upplever dessa uppfattningar i sociala livet. Likaså hjälper det mig att uppfatta heder som ett socialt fenomen som skapas genom historiska, politiska, institutionella och sociala processer; istället för ett statiskt och icke föränderligt fenomen som tillhör viss religion och kultur.

Burr (2003: 3ff) menar i sin bok "Social construction" att det inte finns en tydlig definition till social konstruktion. De sätt som vi förstår världen genom är de kategorier och begrepp vi använder som är historiskt och kulturellt specifika. Det innebär att alla sätt att förstå världen på är historiskt och kulturellt relativa. De särskilda formerna av kunskap som finns i en viss kultur betraktas därför som konstgjorda föremål och vi bör inte anta att våra sätt att förstå världen på nödvändigtvis är bättre; utan den kan vara närmare sanningen än andra.

Amerikanska författaren Richard Stevens (1998: 259) beskriver i sin bok "Att förstå människor" att människors erfarenheter skiljer sig mellan olika kulturer. Det socialkonstruktivistiska perspektivet används mer som ett sätt för att man ska kunna få en djup förståelse av förhållandet mellan människan och socialt sammanhang. Socialkonstruktivisterna menar att människors upplevelser är beroende av de sociala och kulturella omständigheter de lever i. Därför beskriver man människorna som föränderliga, distribuerade och även kontextuella men de kan således inte vara i så fall självständiga, enskilda eller oberoende.

Burr (2003: 4) hävdar till och med att samspelet mellan människor under det sociala livet gör att våra kunskaper blir tillverkade. Därför spelar sociala interaktioner av alla slag och särskilt språketen stor roll för kunskapsstillverkning. Social interaktion och samspel mellan människor gör att gemensamma versioner av kunskap blir konstruerade.

Burr (2003: 5) menade även att förståelse kan ta en mängd olika former och vi kan därför prata om många olika sociala konstruktioner i världen men varje enskild konstruktion leder också till en annan slags handling från människor. Därför hävdar Burr att våra konstruktioner i världen är beroende av maktrelationer eftersom de har konsekvenser för vad som är tillåtet för olika människor att göra och hur de kan behandla andra.

Burr (2003: 6) förklarar att vi som kultur eller samhälle bygger våra egna versioner av verklighet mellan oss. Eftersom vi måste acceptera historisk och kulturell relativism av alla former av kunskap följer det att sanningens begrepp blir problematisk. Hon menade också att vi når vår kunskap från att titta på världen från ett perspektiv eller annat och det kan vara beroende på vissa intressen snarare än andra.

Payne (2002: 38) beskriver i sin bok "Modern teoribildning i socialt arbete" om Luckman och Bergers uppfattning om social konstruktion där de menar att verkligheten omfattar kunskapen som styr vår beteende och att vi har olika uppfattningar om verkligheten. De menar till och med att vi får gemensamma uppfattningar om verkligheten genom att vi delar med oss av våra kunskaper genom olika sociala processer, samtidigt skapar vi antagande om hur saker och ting är.

Vidare skriver Payne (2002: 38) att vårt beteende är beroende av sociala normer och regler som bildas på den gemensamma kunskapen och att dessa sociala regler grundas genom att många individer är överens om hur saker i samhället ska uppfattas. Dessa uppfattningar legitimeras genom en process som integrerar dessa tankar om verkligheten till ett organiserat och trovärdigt system. Man kan därför säga att sociala uppfattningar är produkt av människans gemensamma överenskommelse.

Författaren förklarade också att människorna som lever och accepterar dessa sociala uppfattningar betraktas som en produkt av samhället och därmed skapas en cirkulär process där de legitimeras och bidrar till skapandet av sociala innebörder inom ramen för den sociala strukturen. Människornas medverkan i samhällets struktur skapar konventioner som styr hur individerna beter sig i samhället. (Payne 2002:38)

3.2 Intersektionella perspektivet

Genom att använda mig av det intersektionella perspektivet får jag en förståelse för

samhällsstrukturer, normer och maktordningar och på det sättet kan jag analysera människors handlingar och särskilt orsaker till kvinnans utsatthet och underordning inom vissa kulturer.

Författarna Lundin, Strömberg och Araya (2015: 26) förklarar att intersektionalitet används för att belysa och analysera maktordningar, maktstrukturer, och även normer. Man kan säga att intersektionalitet visar hur maktordningar hänger ihop och hur de integrerar sig med varandra. Likaså menar författarna att genom intersektionalitet kan man förstå hur makt och ojämlikhet sätter sin prägel på kön, sexualitet, ålder, klass, funktionsvariation och etnicitet.

Likaså beskriver Edling & Liljeros (2016: 194) i sin bok "ett delat samhälle" att intersektionalitet är ingen ny teori utan den belyser ojämlikheten och orättvisor som inkluderar olika skiktningssdimensioner. Genom det intersektionella perspektivet kan man se hur olika former av makt sammanfaller eller står emot varandra för att befästa kombinationen av förhållande mellan klass, könsordningar, ålder relationer mellan olika etniska grupper och även sexualitet.

Feministiska forskningen har även visat att kvinnor inte är en homogen grupp, utan de består av olika grupper med olika erfarenheter, klass, etnicitet, och även sexualitet. Därför anser författaren att ojämlikhet och förtryck inte kan studeras utifrån en enda kategori utan man måste utgå från alla kategorier som är bundna till varandra, annars förtrycket då går förlorat (Ekström 2016:63ff).

I SOU 2007:067:17 visar författarna Paulina de los Reyes, Irene Molina, och Diana Molinari att intersektionalitet är ett analytiskt begrepp som en frigörelse projekt för att lyfta fram det motstånd som finns mot maktutövningar och för att utmana maktsituationer inom feministisk teoribildning och kunskapsproduktionen

Lykke (2003: 8) menade att "intersektionalitet" syftar på en feministisk teori för att analysera sociokulturella hierarkier och maktordningar som samordnar och skapar exkludering/inkludering runt en sammansatt kunskap och konstruerade kategorier som genus, etnicitet, ras, klass, sexualitet, ålder osv. Vidare skriver Lykke (2003: 14) att uppkomsten av begreppet intersektionalitet är kopplat till hur individerna identifierar och diskuterar sina ställningar i förhållande till kategorier som genus, etnicitet och ras på ett posttraditionellt sätt.

Likaså i SOU 2005:41, (233) visar författarna Masoud Kamali och Paulina de los Reyes att grundtanken för intersektionella analyser är en förståelse av makt som är båda instabil och kontextbaserad och även av sociala praktiker som är grundläggande del i skapande av skilda grupps identiteter och kategorier. Denna makt är väsentlig för upprätthållandet av normer som exkluderar och utmärker underordning. Man menar även att det intersektionella perspektivet

håller sig kritiskt till synen på maktrelationer som betraktas ensidiga och förutbestämda. Människors ställning i maktens ordning är varken utvald av en essentiell natur eller orubblig fast i strukturernas värld.

Lika viktigt menade författarna Paulina de los Reyes och Diana Mulinari i sin bok *”Intersektionalitet”* (2005:9) att ”intersektionen av individuella handlingar, institutionella praktiker, normer, rutiner och strukturella relationer skapar enligt vår uppfattning specifika former för maktutövande och medför även en specifik utsatthet”. Därför kan vi förstå hur olika strukturer av förtryck förstärker varandra, genom att analysera intersektionen mellan dessa olika individuella institutionella, och strukturella nivåerna som utgör en viktig del i analysen. När det gäller exempelvis fenomenet hedersrelaterad våld i Sverige där myndigheternas fokus ligger mest på patriarkala våldet inom familjen som omvandlar våldet till ett individuellt eller kulturellt faktum som uppträder endast inom sociala och kulturella miljöer.

Författarna (De los Reyes & Mulinari 2005:9) menade också att rasistiska föreställningar hos samhällsinstitutioner är en viktig del i den normaliseringsprocessen som bortser från utsatta barn och kvinnor med invandrabakgrund. Samtidigt skapar samhällets patriarkala normer och rasistiska föreställningar institutionellt utrymme för våld i hemmet. Genom en intersektionell analys kan man ta reda på hur patriarkala våldet i hemmet bortses från på grund av tydliga och underförstådda patriarkala normer och rasistiska föreställningar hos samhällets institutioner som förstärks av vetenskapliga interventioner.

Man kan säga att vi är i behov av att fenomenet analyseras utifrån intersektionella perspektivet vilket är viktigt; eftersom den förankras i materiella levnadsmönster och sociala processer och samtidigt belyser ideologiproduktionens betydelse för konstituering av maktrelationer (De los Reyes & Mulinari 2005:125).

Författarna (De los Reyes & Mulinari 2005:99) menar även att för att man ska lyckas att få det teoretiskt hållbart och empiriskt genomförbart så måste vi utgå från alla kategorier som intersektionella perspektivet syftar på och inte avgränsa oss i en kategori i analyser av sociala ojämlikheter och samtidigt förstärka de osynliggjorda maktrelationerna.

3.3 Genussystemet

I mitt val av en intersektionell teorin har jag valt att lägga fokus på genusaspekten. Genusvetaren Yvonne Hirdman (1988: 51) definierar genusystemet att den består av en ordningsstruktur av kön. Denna huvudsakliga

ordningen är en förutsättning för andra sociala ordningar. Därför har ordningen av människor i genus blivit grunden för de sociala, ekonomiska och politiska ordningarna.

Genussystemet grundar sig i två olika principer, den ena är dikotomi d.v.s. isärhållande mellan manligt och kvinnligt, vilket gör att mannen och kvinnan hålls isär och befinner sig i olika områden i samhället. Medan den andra är herarkein d.v.s. mannens överordning, som menas att mannen ses som normen och har mer makt, medan kvinnan avvikande och har en underordnad ställning jämfört med mannen (Hirdman 1988:51).

Lika viktigt förklara hon att det är den första principen som är isärhållande mellan manligt och kvinnligt som förstärker den manliga normen och kvinnans underordning. Hon menade till och med att det kan finnas sociala, kulturella och även psykologiska faktorer som underlättar isärhållande och i sin tur förstärker mannens överordning, men det är det som vi måste ta reda på. Samtidigt menade hon att genussystemet har skapat ett osynlig kontrakt som reglerar förhållandena mellan könen; som hon kallar för ”genuskontrakt” mellan den enskilda mannen och kvinnan; på det sociala planet. Den syftar till hur relationen mellan mannen och kvinnan ska vara i arbetet/huset och hur de ska behandla varandra, vad ska mannen respektive kvinnan klä på sig eller bete sig. Man kan säga att genussystemet är den process som genom kontrakten skapar en ny hierarkisering. (Hirdman 1988:52f)

Jag kommer att använda mig av Hirdmans teori om de två logikerna som består av dikotomi och hierarki för att tolka mannens respektive kvinnans position i familjen vilket ger underlag för analysen av den kulturella synen på mannen respektive kvinnan i förhållande till heder, hedersnormer och ryktet.

4. Debatten kring hedersmord i Sverige.

I detta kapitel framställs den samhällskontext debatten äger rum i vilket behövs för att läsaren ska få en förståelse för kvinnornas berättelse. Kapitlet syftar även till att ge en djupare förståelse av de olika kulturella normer och faktorer som ledde till att de uppmärksammade hedersmorden och gav stora konsekvenser för politiken kring integration, jämlikhet och jämställdhet i Sverige, särskilt att dessa kvinnor som hedersmördats är från Mellanöstern. Detta kapitel kommer således en förståelse för att kunna tolka kvinnors upplevelser och uppfattningar i förhållande till hedersdiskurser, könsroller och hedersvåld i Sverige med rötter från Mellanöstern.

Hedersdebatten har fått stor uppmärksamhet i Sverige, särskilt i synnerhet hedersmorden på tre unga tjejer. Hedersmorden var på Sara Abed Ali 1996, Pela Atrochi 1997 och Fadime Sahindal 2001. Alla dessa kvinnor hade kurdisk bakgrund och dödades av nära släktingar och familjemedlemmar och heder sades var orsaken till dessa hedersmorden. Den händelse som fick mest uppmärksamhet i Sverige och i svenska media är hedersmordet på Fadime Sahindal som har blivit mycket känd bland svenska folket och svenska samhället (Arnberg, Sundevall & Tjeder 2012: 246).

Efter Fadimes död spreds hennes berättelse i media och samtidigt öppnade diskussionen om vad som; ännu en gång hade hänt. Man menade att detta var det tredje hedersmord i Sverige vilket fick stor uppmärksamhet inte bara av media utan även av forskarna och politikerna som har visat ett stort intresse på fenomenet (Arnberg, Sundevall & Tjeder 2012: 247).

Morden på Sara och Pela fick även uppmärksamhet av media eftersom det handlade om våld mot kvinnor men inte i samma utsträckning som Fadime som var känd redan innan hedersmordet. Av detta skäl blev Fadime en symbol som alla politiker och journalister skriver och berättar problematiken. Eftersom Fadime tillhör en invandrarfamilj placerades mordet i en inrikespolitisk diskussion om integration, jämställdhet och jämlikhet (Arnberg, Sundevall & Tjeder 2012: 248).

Ytterligare på grund av uppmärksamheten som Fadime har fått, då öppnades även diskussioner om många mord eller mordförsök som har ägt rum i Sverige för hederns skull. Man kan säga att dessa tre tjejer som hedersmördats har blivit mycket kända efter sin död. Särskilt Fadime som inte hann att bli tjugofem år och som när hon var i livet uppmärksammade svensk offentlig på vad många invandrare kvinnor upplever och samtidigt berättade hon om vad borde

föräldrarna göra för att känna sig en del av svenska samhället. Vidare har även Fadime berättat om sitt ärende i gamla riksdagshuset och samtidigt hänvisade hon till Saras mord och andra faller som var aktuella samtidigt som eget (Wikan 2009:39ff).

Mordet på Fadime gjorde att många fokuserar på den mediala och politiska uppmärksamheten kring hedersvåldet och inte på själva våldet. Samtidigt det har uppstått många olika tolkningar om fenomenet och en av dessa tolkningar är att Fadimes hedersmord användes av många forskare, journalister och politiker för att bekräfta uppfattningen om svenska samhället som kvalitativ överlägset andra länder och andra kulturer. Det menas att Sverige och svenskhet blir en unik resurs som hon hade skaffat beträdande till. (Arnberg, Sundevall & Tjeder 2012: 248)

Likaså mordet på Fadime skapade många tolkningar kring våldet, kvinnor, invandrare, och ett vi och de. Mycket av det som skrevs om hedersvåldet grundades på förenklade påståenden om våld, invandrare och kulturer. Därför ansåg författaren Kamali att ett svenskt eller västerländsk "vi" har fått rätten att tycka saker och ting om fenomenet och samtidigt skapade ett kollektiv "de" som hävdas att vara i behov av hjälp. Vilket han tyckte att denna debatt handlade mer om en moralisk arena och bars upp av uppfattning om historisk skuld och nutida ansvarsförhållande (Arnberg, Sundevall & Tjeder 2012: 249).

Författaren Ekström menar även att redan under Fadimes levnad associerades hon med kampen mot förtryckande familjestrukturer och dessutom svenska föreningars svaghet mot patriarkala övergrepp i vissa invandrarfamiljer. Lika viktigt menade författaren att i förhållande till kampen då tänkte man vilken innebörd skulle kopplas till Fadime:

"Var hon en symbol för de oönskade dragen i heders- och kyskhetskulturen eller för universellt manligt våld mot kvinnor? skulle hon förknippas med en lyckad, otillräcklig eller helt förfelad integrationspolitik? Borde hon ses i relation till ett rasistisk formerande av våldsamma och brutala invandarmän (och den kompletterande bilden om invandrarkvinnor som passiva och förtryckta)?"

Ekström i Arnberg, Sundevall & Tjeder 2012: 249

Wikan (2009: 42) beskriver debatten som ägde rum år 1997 och den centrala frågan i debatten; var om mordet på Sara var på grund av sin kultur eller var det ett vanligt mord som är en del av våld mot kvinnor. Man kan säga att det var två artiklar i Alcalá och Dagens Nyheter som var dominerande i debatten. Den ena perspektivet var att mordet på Sara inte var ett vanligt mord utan en avrättning, eftersom författaren hävdade att vi inte kan bekräfta att den är kulturellt betingat, eftersom Sara dödades när hon var femton år på grund av att hon ville välja sin väg i livet. Det andra perspektivet stod de svenska feministerna och andra intellektuella liberala som

hävdade att det var ett vanligt mord eftersom svenska män dödar också sina kvinnor så varför nu ska man börja prata om kultur, är det för att mordet handlar om en invandrare tjej.

Islamologen Jan Hjärpen menade i sin krönika *‘Kultur eller religion kan inte ursäkta ett mord’* att svenska män också dödar sina kvinnor men de beskrivs inte på samma sätt (Wikan 2009:42).

Strax efter denna debatt kom mycket kritik från människor som själva hade invandrarbakgrund mot svenskarna, på grund av hur de tolkade mordet på Sara. En av dem var svensk-kurdisk Nalin Bakhsi som var medlem i svenska riksdagen och samtidigt en kvinna som heter Anna med assyrisk-kristen bakgrund som menade att sådana saker händer hela tiden och att islam inte är orsaken till dessa handlingar. Vidare menade hon att det handlar mer om starka patriarkala familjestrukturer och tradition som har rötter i Mellanöstern, Central och Sydamerika, Nordafrika och Latinamerika. Det handlar mest om enskilda samhällen och områden i världen där familjetillhörigheten, klan och kasttillhörigheten är viktigaste och samtidigt familjens överhuvud har juridisk myndighet över medlemmarna (Wikan 2009:43f).

Anna menade till och med att heder är ett kollektivt fenomen som är beroende av kvinnors dygd och kyskhet. När hedern är kollektiv då förutsätter det att hela familjen kommer överens om mordet på kvinnan för att rädda familjens heder. Däremot kan män utföra vilken handling som helst utan att de dödas av sin familj på grund av detta. (Wikan 2009:44)

I SOU 2006:073, 77 advokaten Elizabeth Frits menade att när det gäller diskursen om hedersmord i Sverige så betraktas de som utövar dessa brott som att de har gemensamma kulturella uppfattningar om kulturens renhet och normer trots att de kan ha motsatta positioner. Man kan säga att inom diskursen även har hävdats att det som var gemensamt med Pelas och Fadimes fäder är att de har samma syn på världen. Människor kategoriseras i olika kulturella områden, där de bär med sig sin kultur som ett krav hos människan i hela livet. Samtidigt kulturer, platser och identiteter är ihopkopplade och vars relation är livsviktig för människan.

Debatten om hedersmorden på kvinnor har fått många konsekvenser menade Philomena Essed som är professor i kritisk ras, kön och ledarskapsstudier, eftersom den har bekräftat uppfattningar som redan existerade i svenska media om att de utomeuropeiska männen är våldsamma kvinnoförtryckare, samtidigt som invandrarkvinnorna betraktas som offer och passivt underordnade mannens kontroll (SOU 2006:073, 75).

5. Analys och resultat

I detta avsnitt presenterar jag empirin och analysen som görs med hjälp av mina teorier och tidigare forskning. Jag har delat upp och redovisat informanternas intervju ihop med analysen som gjorts av dem under tre olika rubriker i förhållande till mina frågeställningar, vilket underlättar för läsaren att förstå resultatet som har framkommit i uppsatsen. Man kan säga i förhållande till mina frågeställningar, intervjufrågor och svaren som jag har fått av informanterna fick jag inspiration om de olika teman eftersom de ger en bild till läsaren om innehållet av resultatet och i sin tur avspeglar de uppsatsens innehåll.

5.1 Nyanserad syn på heder

När frågan handlade om vad hedersbegreppet betyder för dem, flesta informanterna ansåg att heder är mycket viktig i deras liv och att den betraktas som regler och principer som de följer i livet. De menade till och med att om man inte följer dessa regler eller om man inte har principer i sitt liv då har man ingen heder. Heder innebär att människans ord och handling ska vara samma. Dessutom menade de att heder handlar om värdighet för båda könen.

Heder är viktig för alla oavsett man eller kvinna, den är en värdighet och princip som man har i livet och som bestämmer våra handlingar, den är en prioritet som vi har i livet (Informant E).

(Informant E)

Informant A och D menade att heder betraktas också som respekt och moral, medan informant C menade att den handlar om människans religion och de regler och principer som ingår i religionen

Man kan inte följa några regler i religionen och undvika andra eftersom det inte går att plocka enbart det man vill ha (Informant C)

(Informant C)

Ett intressant uttryck som de flesta informanter var överens om och som de har nämnt under intervjuerna är att heder handlar om ”röda linjer” som man har i sitt liv och som man inte får överstiga annars får man stora problem om man inte bryr sig om de röda linjerna. Man kan säga att de röda linjerna handlar om gränser som informanterna sätter i sitt liv och som förhindrar dem från att utföra saker som inte stämmer överens med sina principer, tro och kulturella normer. Enligt informant A, D och E röda linjerna innebär de grundläggande

principerna att man inte ska stjäla, döda och ljuga, medan informant B menade att

Röda linjerna handlar om att kvinnor inte ska ha sexuella relationer med män utanför äktenskapet, men kärleksrelationer är okej att ha utan att överstiga röda linjerna.

(Informant B) vilket hon menar sexuella aspekten.

Men informant B menar i hennes familj får kvinnor varken ha sexuella eller platonska kärleksrelationer med män innan äktenskap för att bibehålla sin heder. Hon kopplar det till sin händelse med sin pappa.

Min pappa hävdade någon gång att jag har förlorat min heder bara för att jag har erkänt att jag gillar en man och vill gifta mig med honom. Pappan menade att när kvinnan har heder och är en bra kvinna säger inte att hon älskar en man, på det sättet överstiger hon röda linjerna och förlorar hon sin och familjens heder

(Informant B)

Informant B förklarade även att när hon berättade för familjen att hon gillar en man trodde de att hon tänker på sexuella relationen och att hon kräver mer frihet. Hon menade att hennes pappa i första hand tänkte på vad folk skulle tycka och tänka om dem och att ingen kommer respektera de längre.

Informant C och D menade till och med att heder har en stark koppling till både mannens och kvinnans sexuella liv och att båda könen inte bör ha sexuella relationer innan giftermålet och att den har även en stark förhållande med människans rykte, vilket kan påverka hela familjen. Detta jämföras med informant E och A som menade att heder handlar först och främst om människans goda beteende mot folk och inte om människans sexuella relationer.

Heder handlar inte bara om människans sexuella relationer utan det handlar mer om att man ska vara ärlig och det man säger ska vara hederlig.

(Informant E)

Güngör och Dervish (2009: 15) menade att när man är ”hederlig” eller när man utför en hederlig handling har samma betydelse hos människor med rötter från Mellanöstern och svenska folket, det vill säga det menas att man bör vara ärlig betala skatt, göra militärtjänst inte ljuga eller skada andra människor. Likaså menade Wikan (2009: 9) att heder handlar om något positivt som flesta samhällen i världen är överens om och det syftas på värde i dina och andras ögon och även om självrespekt och social respekt vilket flesta av mina informanter stämmer överens med.

Däremot skriver Wikan (2009: 12ff) också att heder kopplas till kollektivets syn och detta handlar om värde i andras ögon, och därför heder är en fråga om rykte. Medan handlingar, gärningar och kvaliteter betyder mindre än samhällets syn på dem. Hedern här har en yttre dimension vilket handlar om de människor som är viktiga för dig, vars värderingar du bryr dig om. Det här kan jag koppla till informant B som menade att hennes familj ser heder på ett annorlunda sätt och att hennes pappa hävdade att hon har förlorat sin heder på grund av att hon hade en kärleks förhållande med en främling man och att hennes pappa var rädd för människors syn om de fick reda på det. Detta kan jag koppla även till Wikans förklaring om att hedersbegreppet handlar om både inre och yttre dimensioner. Vissa människor fokuserar och påverkas mest av människors syn och åsikter om dem, medan andra fokuserar mest på sig själva och sina handlingar och bryr sig mindre om andras åsikter. Detta belyser hur informanternas syn på heder skiljer sig från varandra, man kan tolka det som att deras åsikter skiljer sig mellan påverkan av inre och yttre dimensioner.

Wikan (2009:13f) menade vidare att det knappt finns folk som är oberoende av andras åsikter om dem. Men vissa är mer självständiga än andra. Det vill säga de är mindre beroende av andras åsikter i sin känsla av egenvärde och självrespekt. Medan andra kan sakna egenvärde och känna sig berövade sin heder om inte omgivningen visar dem respekt. Men samtidigt kan samhället också påverka individen i vilken grad människor kan utöva en egen inre hederskänsla. Likaså hävdar hon att heder handlar om olika saker t.ex. självkänslan, hederskänslan eller kränkningar. Man ser heder på olika sätt beroende på hur man upplever den och i vilket samhälle.

När man utgår från teorin socialkonstruktivistiska perspektivet då förklarade Burr (2003: 3f) att de sätt som vi förstår världen på är de kategorier och begrepp vi använder som är historiskt och kulturellt specifika. Det innebär att alla sätt som vi förstår världen på är historiskt och kulturellt relativa. De särskilda formerna av kunskap som finns i en viss kultur betraktas därför som konstgjorda föremål. Man kan resonera att informanternas syn och uppfattningar om heder kan ha ett historiskt eller kulturellt ursprung och att informanterna konstruerar och tolkar dessa uppfattningar socialt i samspel med varandra och på det sättet sina uppfattningar bestämmer sina beteende och handlingar i samhället och dessa uppfattningar omvandlas till sociala normer som skiljer sig beroende på vart man befinner sig.

I enlighet med Burr, berättar Steven (1988: 259) att människors erfarenheter och uppfattningar t.ex. om heder skiljer sig mellan olika kulturer. Därför beskriver man människorna som föränderliga, distribuerade och även kontextuella men de kan, således inte vara i så fall självständiga, enskilda eller oberoende. Så man kan säga att några av informanterna hävdar att

heders fokus ligger mest på kvinnans sexuella relationer och andra menade att den ligger mest på människans principer och sen tänker man på sexuella relationer. Man kan säga att informanternas olika uppfattningar är beroende på kulturella normer och sociala konstruktioner som de upplever i samhället eller omgivningen som är omkring dem som påverkar deras syn på heder.

Jag relaterar informant B hennes uppfattning och sin familjs syn på heder med Khader (1998: 6) som menar att "ird" är begreppet som används i Mellanöstern och som kopplas till kvinnans sexuella uppförande och som är enorm viktig för folk som bor i Mellanöstern. Man kan på så sätt tolka och förstå pappans reaktion när han fick reda på att hans dotter älskar en man, då direkt kopplades detta till hennes sexuella ära och vad folk kommer tänka om henne om de såg henne tillsammans med en främling man vilket kan påverka familjens rykte i stort sätt.

Khader (1998: 6) menar även att människorna som bor i Mellanöstern är rädda för att skämmas därför hävdar han att individerna där försöker följa alla sociala normer för att få status och värdighet i samhället. Om man förlorar sin heder så förlorar man med den sin värdighet och respekt av människorna som är runt omkring.

5.2 Kulturella och sociala normer kring, heder, ryktet och könsrollerna

Jag tänkte ta fram de olika teman i en rubrik eftersom jag tror att de hänger ihop och påverkar varandra i stort sätt, vilket gör att man inte kan prata om enskilda saker var för sig utan att nämna de andra.

När frågan handlade om de olika sociala och kulturella uppfattningar om heder och hur de skiljer sig från informanternas uppfattningar. Flesta informanterna hävdade att enligt kulturen är kvinnor och män inte jämlika när det gäller synen på heder, ryktet och könsrollerna i familjen samtidigt som de flesta hävdade att de inte håller med de kulturella och sociala normer som finns och att båda män och kvinnor borde ha samma kulturella regler och normer. Man kan säga att jämlikheten mellan informanterna i familjen varierade i olika grad beroende på informanternas familjers principer och omgivningen som är runt omkring dem. Likaså vissa informanter påverkades mycket av normerna som finns i sin kultur och samhället de kommer ifrån, medan andra påverkades mindre av dessa normer och försökte följa sina egna principer i livet.

När frågan handlade om kvinnans respektive mannens position i familjen i förhållande till de kulturella och sociala normerna. Alla informanter menade gemensamt att enligt kulturen och

sociala normerna brukar mannen få mer frihet jämfört med kvinnan och att hans sexuella relationer med andra kvinnor inte påverkar mannens heder eller familjens rykte utan det visar tvärtom att han är mer omtyckt från andra könet och får även mer beröm från omgivningen, jämfört med kvinnan om hon utför en sådan handling betyder det katastrof för hela stammen inte bara för familjen.

Killen kan ha sexuella relationer, han är en man inget kommer påverka honom som person och han kommer inte påverka familjen heller. Mannen är i behov av att ha relationer med kvinnor (informant B).

Informant B

Här kan jag koppla det till Hirdmans (1998: 51) princip som kallas för hierarki och som innebär att mannen är normen och som har mer makt i familjen medan kvinnan är avvikande. Samhällets normer förstärker denna princip och samtidigt ger rätt till mannen att ha sexuella relationer med kvinnor men kvinnor i familjen får inte det eftersom de har en underordnad ställning och ett litet misstag de gör påverkar familjens rykte. Enligt Khader (1998:6) kallas kvinnans sexualitet för familjens ära och om hon förlorar sin oskuld så förlorar hela familjen sin värdighet och måste skämmas

När frågan handlade om familjens rykte kan påverkas beroende på kön, då kopplade informant B skillnaden mellan mannen och kvinnan när det gäller kulturella normerna till hennes egna upplevelse i familjen, när hon för första gången berättade att hon älskar en man och att hon träffade honom hemligt. Hon fick då ett hårt motstånd från sin pappa som även använde våld mot henne medan när hennes bror berättade att han i förhållande med en tjej, då fick han stöd

När en kille vill gifta sig med en tjej han kan berätta till sin mamma att det finns en tjej som han gillar och vill gifta sig med henne, det är normalt. Men kvinnan får inte berätta om sina känslor eller välja sin partner själv, utan valet tas kollektivt (informant B)

Informant B

Detta kan jag koppla till Wikan (2009:16f) som menade att i vissa samhällen är heder enormt viktig och den syftar på kvinnans sexualitet därför betraktas den som en egendom, såsom guld eller jord. Om kvinnan inte följer reglerna eller normerna och därmed förlorar sin heder kan det kosta hennes liv. Pappas våld mot sin dotter beroende på att hon inte följde normerna och detta kan vara beroende på ojämlikheten som finns i familjen där pappan har största makten över familjen och som gör att han använder våld mot kvinnor som inte följer normerna i familjen vilket jag kan koppla till det intersektionella perspektivet där

den simultana effekten av kön, klass, etnicitet, sexualitet är en grundläggande del av maktens konstituering i familjen (De los Rejes & Mulinari 2007: 7).

Jag kopplar det också till teorin socialkonstruktion där författaren Burr (2003: 5) menar att varje enskild konstruktion leder också med det en annan slags handling från människor. Därför hävdar Burr att våra konstruktioner i världen är beroende av maktrelationer, eftersom de har konsekvenser för vad det är tillåtet för olika människor att göra och hur de kan behandla andra.

Medan informant C menade att normerna i hennes familj innebär att båda könen är jämlika och att båda könen har samma frihet och följer samma normer, men när det gäller kulturen, omgivningen och sociala normer som finns i Mellanöstern, då handlar de om något helt annat

Kvinnan och mannen inte ska ha sexuella relationer innan äktenskapet tycker jag, eftersom jag utgår från min religion, men kulturen handlar om något annat den fokuserar mycket på kvinnan och att begränsa hennes frihet och göra ojämlikheter mellan mannen och kvinnan (Informant C)

(Informant C)

Samma uppfattning hade även informant E, som menade att enligt våra kulturella normer får inte kvinnan ha sexuella relationer, för att behålla hennes oskuld som betraktas som röda linjer och att hon inte får umgås med andra män t.ex. i skolan eller på jobbet i samma grad som mannen gör med andra kvinnor.

Enligt våra kulturella och sociala normer skiljer sig kvinnan från mannen eftersom sexuella relationer för henne är röda linjer. Det handlar om hennes oskuld samtidigt som hennes frihet är mer begränsad än mannen. Hon har inte mycket frihet att umgås med andra män eller vistas ensam utanför huset (informant E)

Informant E

Khader (1998: 10) menade att kvinnans sexualitet är mycket viktigt i Mellanösterns, eftersom det handlar om hennes oskuld. Kvinnan som följer normer och värnar om sin oskuld vinner respekt båda inom familjen och utanför i samhället medan den som har sexuella relationer utanför äktenskapet ger familjen dåligt rykte. Därför kan man uppfatta att vissa kvinnor har begränsad frihet i Mellanöstern för att samhället och särskilt männen ska ha stor kontroll och makt över kvinnan och det kan kopplas till mansdominansen som finns där och som förstärker mannens makt och överordning i samhället. Dessutom detta kan jag även relatera till Hirdmans

(1988: 51) teori om hierarkieprincipen som belyser mannens makt över kvinnan för att han är normen och kvinnan är avvikande så därför ligger fokus mest på kvinnans handlingar och även sociala och kulturella normerna i sin tur förstärker mannens överordning.

När jag frågade informanterna om ryktet skiljer sig mellan mannen respektive kvinnan enligt kulturella normerna fick jag det gemensamma svaret att de inte håller med om innehållet i de kulturella normerna men att det är en verklighet som de måste förhålla sig till. Några sa att de ändå följer dessa normer och några följer några av dem eftersom de är en del av kultur. De flesta menade att om familjen ska ha ett bra rykte då måste kvinnor i familjen behålla sina oskulder medan mannens handlingar inte kan påverka familjens rykte lika mycket utan folk fokuserar endast på mannens positiva handlingar istället.

Enligt kulturen skiljer sig ryktet mellan könen eftersom när mannen vill gifta sig och han har haft många relationer innan då blir det en merit för honom och det innebär att han har erfarenhet med kvinnor och vet hur man behandlar en kvinna. Medan om folk säger att kvinnan som vill gifta sig har haft många relationer innan oavsett kärleksrelationer eller sexuella relationer då blir det en nackdel för henne och något som folk kommer aldrig glömma och kanske kan påverka hennes giftermål på framtiden (informant E).

Informant E

Alla informanter menade att enligt deras kultur betraktas allt som kvinnan gör för något som på arabiska (heter aieb) som betyder ”ungefär inte tillåtet” på svenska, medan allt mannen gör är tillåtet eller bara inte behandlas på samma sätt som kvinnan. De menade även att folk inte följer religionen utan bara kultur och traditioner eftersom religionen behandlar mannen och kvinnan på ett jämlikt sätt men kultur gör inte det.

När man utgår från religionen då säger den att sexuella relationer utanför äktenskapet är förbjudet för båda könen. Det är jämlik enligt religionen men inte enligt kulturen (informant E)

Informant E

För att kunna analysera ojämlikheten mellan mannen och kvinnan hos Mellanösterns kulturella och sociala normer i förhållande till informanternas svar utgår jag från det intersektionella perspektivet som syftar på att man inte kan fokusera på en kategori, t.ex. kön eftersom om man utgår från en ensidigt syn på klass, kön, etnicitet, sexualitet eller ålder leder det till en ofullständig kunskap som inte tar hänsyn till hur olika former av makt konstruerar varandra och därför reducerar sociala positioner till ensidiga kategorier gör att vi bortser de olika former för

överordning och underordning i det sociala livet (De los Rejes&Mulinari 2007:90).

Amerikanska sociologen Charles Tilly menade i boken ”*Intersektionalitet*” att olika typer av sociala relationer och normer som informanterna pratade om kan i sin tur befästa och bevara ojämlikheten mellan könen i en viss kultur. Vidare menade han att olika former av ojämlikhet som ursprungligen är från sociala interaktioner och de som följer genom en individs liv och livets olika områden alltid är konstruerade genom kategoribaserade skillnader mellan människor (De los Rejes&Mulinari 2007: 34).

Detta kan jag även relatera till Khader (1998: 12ff) som menade att folks skvaller är mycket viktig i Mellanöstern och den kan vara bästa sättet att kontrollera kvinnor där. Dessutom gör ryktesspridningen att många människor blir mycket oroliga för vad folk kommer säga och särskilt om saken handlar om kvinnor i familjen.

När frågan handlade om informanterna upplever svårigheter eller ojämlikhet inom familjen i förhållande till familjens normer och värderingar. Enligt informanterna A, C och E upplevde de inte ojämlikheter i familjen utan de behandlades lika i familjen och hade även samma frihet.

Allt var jämlikt mellan mig och mina bröder hemma och dessutom alla hade lika frihet. Även min mamma hade mer makt hemma trots att hon inte jobbade och alla beslut fattades av henne. (informant E)

Informant E

Så med hjälp av det intersektionella perspektivet kan man förstå att människor som tillhör samma kultur inte följer alla kulturella normerna utan de är mer normbrytare och att alla människor lever eller påverkas inte på samma sätt av omgivningen och orsaken kan vara bakom de hur kön påverkar eller färgas av föreställning av klass, etnicitet och ras, som i sin tur påverka maktutövande i familjen och även jämlikheten (De los Rejes &Mulinari 2007:24).

Ovanstående informanters beskrivning av familjen kan utifrån detta ställas mot informant B och D som menade att allt var ojämlikt hemma när de jämförde sig själva med sina bröder. De menade att deras familj försökte följa alla sociala och kulturella normerna och de var mycket rädda för familjens rykte och folks skvaller därför fick killarna mer frihet även när det gäller relationer då var det tillåtet för killarna och inte för tjejerna i familjen.

Mina föräldrar har uppfostrat mig på ett sätt och min bror på ett annat sätt. Allt handlade om manligt och kvinnligt d.v.s. tjejsaker och killsaker. Killen fick även mer frihet eftersom mina föräldrar har upplevt det med sina föräldrar (informant D).

Informant D

Att mannen är normen och har den överordnade positionen enligt de kulturella och sociala normerna medan kvinnan brukar vara avvikande och har den underordnade positionen är beroende på många faktorer. Jag utgår i min analys därför först från Hirdmans (1988: 51) teori som består av två principer som är dikotomin och hierarkien. Dikotomin innebär isärhållande att allt i livet är manligt respektive kvinnligt och här har den sitt ursprung i informanternas kultur, uppfostran och gamla traditioner som människor följer och som är en del av informanternas liv, där isärhållande försöker skilja på allt i livet för att hålla båda könen isär i olika områden, vilket förstärker den andra principen hierarki som handlar om att mannen är normen och kvinnan avvikande.

Man kan säga att uppfostran här förstärkte Hirdmans princip isärhållande mellan könen eftersom när de var små lärde de sig vad killen får göra och vad tjejen får göra vilket delade de i olika områden medan när de blev äldre började Hirdmans andra princip hierarki dominera där killen blev normen och allt han gör är tillåtet och fick den överordnade positionen i familjen. Därför kan man resonera att normen (mannen) inte påverkar familjens rykte utan den som har en underordnad position (kvinnan) och som har en begränsad frihet kan hennes handlingar vara fokus för samhället för att ha kontrollen över hennes sexualitet.

Detta kan jag också koppla till intersektionella perspektiv som syftar på att ojämlikheten mellan könen kan analyseras genom att, dessa kategorier som består av kön, klass, sexualitet och etnicitet kontextualiseras, dess innebörder och kopplas till historiskt och rumsligt sociala processer (De los Rejes & Mulinari 2007:125).

5.3 Skillnader mellan normerna i Mellanöstern och Sverige

När frågan handlade om synen på hedern förändrades eller påverkades när de befann sig utanför hemlandet eller i Sverige. De flesta informanterna menade att det har skett många förändringar i deras liv när de har flyttat till Sverige. Vissa hävdar att det har blivit positiva förändringar i familjs syn och uppfattningar om kvinnan och sina kulturella normer medan andra påstår att det blev negativa förändringar istället.

Flesta informanter tyckte att hela familjen utvecklade sina uppfattningar syn om kvinnors ställning i familjen och de började upptäcka många felaktiga normer och regler som de följde när de var i Mellanöstern. Samtidigt menade de att även uppfostran av barnen har ändrat sig när de är i Sverige för att man lärde sig nya metoder som man kan använda med barnen och började bete sig på ett annat sätt än när de var i hemlandet.

Mina föräldrar började acceptera saker och tänka på saker som de inte tänkte på när

vi var i hemlandet. T.ex. innan tänkte de att kvinnans plats är hemma och det viktigaste i livet är att kvinnan gifte sig. Men när de kom hit fick de nya uppfattningar och upplevde att kvinnan också måste utveckla sig som person genom att få en utbildning, jobb och tjäna sina egna pengar. Giftermålet kommer senare, den är inte prioritet i livet (informant A).

Informant A

I enlighet med informant A menade informant D att hela hennes beteende har förändrats när hon har flyttat till Sverige.

I hemlandet fick jag inte prata med andra män utanför familjen även mina grannar. Vi fattade inte att kvinnan kan umgås med andra män i skolan och att hälsa på främlingar utanför huset. Eftersom i hemlandet fick jag inte hälsa på män som jag inte känner eftersom normerna säger att om kvinnan hälsar på en främling man betyder det att hon vill ha något från honom.

Informant D

Även informant E menade att kvinnans ställning hemma har ändrat sig mycket när hon har flyttat till Sverige

När vi var i hemlandet då var mannen den enda som tar ansvaret för ekonomin vilket gör att han som har mest makt hemma och utanför i samhället, medan jag hade bara ansvar för barnens uppfostran, utbildning, och skolor. Medan nu eftersom vi båda jobbar och vi båda är ansvariga för ekonomin då vi båda är jämlika och har makten hemma (informant E).

Informant E

Men informant B menade att det har blivit en negativ förändring för hennes familj när de har flyttat till Sverige, eftersom hennes föräldrar inte kunde förstå sig på det svenska samhället och hur man ska uppfostra barnen här och pappan var rädd att tappa kontrollen över sina döttrar i det svenska samhället han betraktade som ett öppet och modernt samhället jämfört med hemlandet.

Vi kvinnor har haft mer frihet i hemlandet än i Sverige, eftersom vi kunde gå ensamma vart som helst och även umgås med vänner utan att min mamma känner de för att samhället och kulturen där är annorlunda alla följer normerna och min mamma litar på människorna där och alla lever på samma sätt. Medan här finns det många tjejer som inte bryr sig om sina föräldrar och har stor frihet som mina föräldrar oroliga för, de vill inte att vi umgås med sådana tjejer för att inte påverkas av dem och börja kräva mer frihet, därför försöker mina föräldrar isolera oss från

svenska samhället och begränsa vår frihet (informant B).

Informant B

Man kan tolka ändringen som skedde i informanternas uppfattningar och sättet att förstå verkligheten på när de har flyttat till Sverige utifrån teorin socialkonstruktion som menar att människors upplevelser är beroende av de sociala och kulturella omständigheter de lever i. Så när de har flyttat till Sverige som har sociala och kulturella normer som skiljer sig från hemlandet började en del att acceptera dessa uppfattningar som är A, D, C och E med hjälp av sociala interaktionen och sociala processer vilket visar att de kunde acceptera och anpassa sig i svenska samhället. Detta står dock i kontrast till informant B som hade svårt att anpassa sig i svenska samhället när hennes familj försökte isolera sig själva från omgivningen vilket gjorde att de inte kunde förstå de sociala normer som finns i Sverige. Detta ledde till en negativ förändring och isolering och frihetsbegränsning av kvinnorna i familjen. Därför beskriver man människorna som föränderliga, distribuerade och även kontextuella men de kan, således inte vara i så fall självständiga, enskilda eller oberoende (Stevens 1998:259). Man kan därför säga att verkligheten omfattar kunskapen som styr vår beteende och att vi har olika uppfattningar om verkligheten. Dessutom får vi gemensamma uppfattningar om verkligheten genom att vi delar med oss av våra kunskaper genom olika sociala processer, samtidigt skapar vi antagande om hur saker och ting är (Payne 2002:38).

Enligt teorin betraktas människorna som lever och accepterar dessa sociala uppfattningar som finns i svenska samhället som en produkt av samhället och därmed skapar en cirkulär process som legitimerar och bidrar till skapandet av sociala innebörder inom ramen för sociala struktur. Dessutom kan människornas medverkan i samhällets struktur och integration underlätta för människorna att leva och anpassa sig i svenska samhället (Payne 2002:38).

När jag frågade informanterna om vilka skillnader de upplevde mellan svensk kultur och sina egna kulturer, menade alla informanterna att skillnaderna inte bara ligger i friheten som människan har. De menade också att i Sverige finns starka kulturella normer aldrig kan likna hemlandets normer eftersom när man kommer från mellanöstern och utför en handling tänker man på hela familjen men svenskar tänker bara på sig själva utan att tänka på sina familjer.

Hedersbegreppet finns inte inom svenska kulturen. Barnen från 18 år blir myndiga och skiljer sig från sina föräldrar och bor själva. De flesta är inte religiösa och brukar ha många relationer oavsett om de är gifta eller ej. Många av våra normer och regler skiljer sig från svenska samhället (informant E)

Informant E

Enligt Wikan (2009: 59) finns hedersbegreppet även i västliga samhällen, men det har en annan betydelse och logik. Man kan säga att enligt svenska samhället då heder handlar mer om individens värdighet och okränkbarhet. Förvisso är värdigheten också viktig i Mellanösterns samhälle men inte på samma sätt, då den handlar mer om värdigheten och respekten som man får av sitt medlemskap i ett kollektiv. Däremot i västliga samhällen prioriterar man individens okränkbarhet. Till skillnad från till exempel samhällen som finns i Mellanöstern där heder är mer kopplat till kvinnors sexualitet, ärlighet och kyskhet, där hela familjen, släkten och även stammens hedersbegrepps fokus för dem ligger på kvinnan, eftersom det handlar om ett kollektiv kultur, där skammen drabbar alla. Medan i västliga samhällen individen har hela friheten att välja, vem hon vill förhålla sig till. (Wikan, 2009:9, 10, 13)

Wikan menade också att ryktet är enormt viktigt i Mellanöstern därför om en ung tjej flyttar till en egen lägenhet och skiljer sig från sina föräldrar betyder det ett stort problem för familjen, eftersom det betyder att hon har en pojkvän. (Wikan 2003:67)

Dessutom informant D och C menade att dessa kulturella skillnader leder till problem i vissa familjer, eftersom det blir svårt för de som redan har haft mycket begränsad frihet i hemlandet att kunna anpassa sig i Sverige, eftersom människorna här har mer frihet än samhället där vilket skapar stora problem för familjen som vill fortfarande följa samma normer och ha kontroll över sina döttrar som kan påverkas av normer och regler som finns i svenska samhället.

De flesta små barn och särskilt små flickor som är från Mellanöstern och som har haft mycket begränsad frihet och som är tryckta av sina traditionella föräldrar, när de kommer hit händer stora klyftor mellan barnen och föräldrar, eftersom de börjar umgås med svenskar i skolan och lär sig språket och anpassar sig fort i svenska samhället, medan sina föräldrar föredrar att isolera sig och följa samma normer och regler, utan att utveckla sina uppfattningar beroende på landet man bor i (informant D).

Informant D

Detta tänkte jag koppla till Wikan (2003: 236) som förklarar mordet på Fadime i förhållande till integrationen. Hon menade att Fadime själv inte var integrerad i svenska samhället eftersom hon hade en fot på vardera sidan, det handlar om en klyfta mellan två grupper som lever sida vid sida och båda har olika normer och regler. Likaså menar hon att integrationen är enormt viktigt för människor som flyttar hit för att människan ska känna samhörighet i svenska samhället genom att lära sig svenska språket och känna sig en del av samhället istället för att leva i tillbakadraget och segregerat i andra anseende (Wikan, 2003: 232).

Wikan (2009: 242) menade till och med att vi är i behov av ett mått på integrationen som visar hur långt människor kan gå för att acceptera andras egenvärde och det innebär att visa respekt för regler och lagar och värna om människorättighet. Samtidigt menar den fransklibanesiske författaren Amin Maalouf att man kan visa respekt till traditionerna men bara i den grad de är respektabla, d.v.s. att de måste först och främst respektera alla mäns och kvinnors grundläggande rättigheter. (Wikan, 2003: 247).

6. Slutdiskussion

I resultatavsnitten har studiens syfte uppnåtts och frågeställningarna besvarats. Syftet med studien var att genom en kvalitativ ansats undersöka hur kvinnor med bakgrund från Mellanöstern upplever och uppfattar sina sociala positioner inom sina familjer. Mer specifikt ämnade uppsatsen att tolka dessa upplevelser i relation till könsroller, hedersdiskurser och hedersvåld som råder både inom kvinnornas egna familjer samt i samhället.

Genom studiens resultat och analys av informanterna visar det att kvinnorna ser heder på olika sätt och majoriteten av informanterna tycker att heder har en stor betydelse i deras liv, samtidigt som de anser att heder i Mellanöstern handlar mer om kollektivets syn. Några av informanterna påverkas mer av samhällets syn och människors åsikter om dem eftersom ryktet har en stor roll i deras liv medan andra informanter menade att de påverkas mindre av samhällets syn vilket kan tolkas utifrån informanternas olika syn på heder. Skillnaden mellan informanternas syn på heder kan vara beroende på om de bodde i en by eller stad innan de har flyttat till Sverige och samtidigt handlar det även om de traditioner och kulturella normer som de har vuxit upp med och hur stor betydelse den har i deras liv.

Likaså kvinnors uppfattningar och upplevelse av hur heder påverkar båda könen i familjen skiljer sig också mellan dem, eftersom det är beroende av i vilken utsträckning informanternas familj påverkas av de kulturella och sociala normer som de har fått med sig från Mellanöstern. Enligt de kulturella och sociala normerna som finns ansåg informanterna att båda könen behandlas ojämnt när frågan handlar om heder och familjens rykte. Eftersom heder är enorm viktig i Mellanöstern och syftar på kvinnans sexualitet och hennes frihetsbegränsning är viktig för att familjen ska kunna ha kontroll över kvinnors sexualitet. Genom Hidrman's (1998) teori om genusystemet kan man förstå att den är en mansdominerad kultur, det vill säga mannen är normen och har mer makt och frihet, man bortser från hans sexuella relationer med andra kvinnor som därmed sällan påverkar familjens rykte. Några av informanternas familjer påverkades mycket av dessa kulturella normer, vilket skapade ojämlikhet mellan informanterna och sina bröder i familjen som kan förklaras med det intersektionella perspektivet som analyserar maktordningar, maktstrukturer och även normer, utifrån kön, etnicitet, klass osv (Lundin, Strömberg & Araya 2015:26). Andra informanter menade att eftersom deras familjer påverkas mindre av dessa kulturella normer som de betraktar som felaktiga då de menade att heder påverkar män och kvinnor på samma sätt, eftersom enligt deras familjs principer har båda könen lika mycket frihet och ingen får ha sexuella relationer för att familjens rykte inte ska påverkas.

Enligt informanterna finns det stora kulturella skillnader mellan Sverige och Mellanöstern i olika sociala normer och principer beroende på att de tillhör en kollektiv kultur där heder är mycket viktig för hela familjen medan Sverige har en individuell kultur, där heder mer handlar om individens värdighet och okränkbarhet och båda könen har stor frihet att välja sin partner och att ha relationer utan att tänka på kollektivet.

Informanternas integration varierades i olika grad beroende på hur länge de bodde i Sverige och hur mycket de accepterade normer som finns i svenska samhället. Detta har tolkats utifrån socialkonstruktivistiska teori som menar att människors upplevelser och uppfattningar är beroende av de sociala och kulturella omständigheter de lever i (Stevens 1998:259). Många av informanterna har berättat att de ändrade sina uppfattningar och syn på sina gamla normer när de flyttade till Sverige, vilket banade vägen till mer jämlikhet mellan könen i familjen och de bekräftar även att de lever bättre nu och känner sig som en del av samhället. Medan vissa informanter berättade om att deras föräldrar hade svårt att integrera sig i svenska samhället och valde att isolera sig från i syftet att bevara dessa kulturella och sociala normer. Orsaken till föräldrarnas ilska och särskilt faderns ilska tolkas då av informanterna som en rädsla för att tappa kontrollen och makten över familjemedlemmarna och särskilt kvinnorna i familjen eftersom när kvinnor får mer kännedom om sina rättigheter och regler som finns i svenska samhället då får de mer frihet och blir mer självständiga i sina val. Här kan man koppla till ojämlikheten som finns i familjestrukturen som visar mannens dominerande och överordning i familjen som kan vara beroende på maktsituering som finns i kön, klass, ras och sexualitet (De los Rejes&Mulinari 2007: 9).

Som slutsats av informanternas upplevelser resonerar jag att de möjliga faktorer och orsaker till hedersproblematiken och hedersvåld som sker i Sverige av människor med rötter från Mellanöstern är på grund av familjens misslyckade integration i svenska samhället som skapar en stor klyfta mellan båda grupperna som präglas av olika kulturella normer och olika regler vilket leder till kulturkrock. Dessa familjer och särskilt föräldrarna har svårt att förstå sig på det svenska samhället och anpassa sig i Sverige. Orsaker till den misslyckande integrationen kan vara många men det som jag har uppfattat resultatet av min studie är att många kvinnor i familjen redan levt under förtryck, frihetsbegränsning eller ojämlikhet mellan könen i familjen, samt mansdominansen och överordning. Dessutom om familjen är starkt beroende av kollektivets syn och Mellanösterns kulturella och sociala normer kan det i sin tur avgöra även deras syn och uppfattningar om heder och gör att de är i ständig oro för familjens rykte. Detta kan även underlätta utövning av hedersvåld och kvinnoförtryck i familjen för att behålla människorespekten och familjens värdighet i kollektivet och samtidigt för att alltid ha makt och

kontroll över kvinnornas sexualitet i familjen.

För vidare forskning inom hedersnormer och hedersproblematiken i Sverige då anser jag en forskning som inriktar sig i föräldrarnas syn på heder och hedersvåld som sker i Sverige med bakgrund från Mellanöstern skulle vara intressant eftersom en sådan studie skulle komplettera min forskning och ger samhället en full förståelse om hur familjer/föräldrar med bakgrund från Mellanöstern ser på heder och hedersvåld i Sverige. Genom en sådan undersökning kanske kan svenska myndigheterna hjälpa vissa föräldrar att ändra på sina uppfattningar om heder och minska hedersvåld och kvinnoförtryck i familjen.

7. Referenser

Tryckta källor

- Alvehus, Johan. (2013). *Skriva uppsats med kvalitativ metod: En handbok*. Stockholm: Liber AB
- Arnberg, Klara, Sundevall, Fia, Tjeder, David. (2012). *Könspolitiska nyckeltexter II: Från befolkningskris till talibantal (1930–2002)*. Göteborg & Stockholm: Makadam.
- Bryman, Alan. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber.
- Burr, Vivien. (2003). *Social constructionism*. Second edition. New York & London: Routledge.
- De los Reyes & Mulinari. (2005). *Intersektionalitet*. Malmö: Liber AB
- Edling, Christofer & Liljeros, Fredrik. (2016). *Ett delat samhälle: makt, intersektionalitet och social skiktning* upplaga 8, Liber
- Ekström, Simon Modig. (2001). *vacker, ung och begåvad. Kommentar till Fadime Sahindal tal vid seminarium i Sveriges Riksdag. I Arnberg, Klara, Sundevall Fia & David Tjeder (red.) Könspolitiska nyckeltexter 2. Från befolkningskris till talibantal (1930–2002)*. Göteborg: makadam förlag (246–250)
- Fejes & Thornberg. (2014). *Handbok i kvalitativ analys*. Liber.
- Güngör, Emre. & Dervish, Nima (2009) *Varför mördar man sin dotter?* Stockholm: Norstedts.
- Johansson, Kenneth. (2005) *Hedersmord: tusen år av hederskulturer*. Lund University.
- Khader, Naser. (1998) *Familjeliv och levnadsmönster bland mellanösterns muslimer*. Finland. WSOY.
- Malcolm, Payne. (2002) *Modern teoribildning i socialt arbete*. Stockholm: Natur & Kultur.
- Patel, Runa & Davidson, Bo. (2011) *Forskningsmetodikens grunder: att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. Lund: Studentlitteratur.
- Stevens, Rickard. (1998) *Att förstå människor*. Lund: Studentlitteratur.
- Thurén, Torsten, (2007). *Vetenskapsteori för nybörjare*. Malmö: Liber.
- Wikan, Unni. (2009). *Om Heder*. Göteborg: Daidalos AB.
- Wikan, Unni. (2003) *En fråga om heder*. Stockholm: Ordfront förlag.

Elektroniska källor

Regeringens skrivelse 2007/08:39 Hämtad 2017-11-02

<http://www.regeringen.se/49b70c/contentassets/bc62728a94904029aca939ce937238e2/handlingsplan-for-att-bekampa-mans-vald-mot-kvinnor-hedersrelaterat-vald-och-fortryck-samt-vald-i-samkonade-relationer-skr.-20070839>

University of Roehampton London Hämtad 2018-01-15

[https://pure.roehampton.ac.uk/portal/en/persons/professor-aisha-k-gill\(be142160-125d-4e0c-bc0d-869088d8bc5c\).html/](https://pure.roehampton.ac.uk/portal/en/persons/professor-aisha-k-gill(be142160-125d-4e0c-bc0d-869088d8bc5c).html/)

E-böcker

Ekström, Veronica (2016) *Det besvärliga våldet: Socialtjänstens stöd till kvinnor som utsatts för våld i nära relationer*. Linköpings universitet. E-bok.

Swanberg, Lena Katarina (2012) *Hedersmordet på Pela*. Bokförlaget Forum. E-bok.

Tidskrifter

Faqir, Fadia (2001) *Intrafamily femicide in defence of honour: the case of Jordan*. Third World Quarterly, Vol 22, No 1. (65– 82)

https://s3.amazonaws.com/academia.edu.documents/2866225/7w3kjqd7eo1i87wd.pdf?AWSAccessKeyId=AKIAIWOWYYGZ2Y53UL3A&Expires=1520262911&Signature=zbXqJz17qfcokf5Wv4uSyyhI6oo%3D&response-content-disposition=inline%3B%20filename%3DIntrafamily_femicide_in_defence_of_honou.pdf
(Hämtad 2018-03-06)

Gill Haguea, Aisha K. Gill & Nazand Begikhani (2013) *Honour'-based violence and Kurdish communities: Moving towards action and change in Iraqi Kurdistan and the UK*. Journal of Gender Studies, Vol. 22, No. 4, 383–396

<http://eds.b.ebscohost.com.ezp.sub.su.se/eds/pdfviewer/pdfviewer?vid=2&sid=2694eece-71ab-434d-9d27-6b030d0b63d0%40sessionmgr4009> (Hämtad 2018-03-07)

Hirdman, Yvonne (1988) *Genussystemet reflexioner kring kvinnors sociala underordning*. 49–63.

<file:///C:/Users/omar%20ahmad/Downloads/Hirdman1988.pdf>. (Hämtad 2017-11-06)

Ilkcaracan, Pinar (1998) *Exploring the context of women's sexuality in Eastern Turkey*, Reproductive Health Matters (66-75).

<https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1016/S0968-8080%2898%2990009-X>. (Hämtad 2018-03-07)

Lykke Nina (2003) *Nya perspektiv på intersektionalitet. Problem och möjligheter* Kvinnovetenskaplig. tidskrift 2–305

[.http://ojs.ub.gu.se/ojs/index.php/tgv/article/viewFile/2332/2086](http://ojs.ub.gu.se/ojs/index.php/tgv/article/viewFile/2332/2086). (Hämtad 2017-11-06)

Mina Sedem & Laura Ferrer-Wreder (2014) *Fear of the Loss of Honor: Implications of Honor-Based Violence for the Development of Youth and Their Families*. Springer Science & Business. Media New York. 225-237.

<http://eds.a.ebscohost.com.ezp.sub.su.se/eds/pdfviewer/pdfviewer?vid=2&sid=948623bd-5813-412f-8f57-9dead79e1953@sessionmgr4007>. (Hämtad 2018-01-16)

Pernilla Ouis (2015) *Primär och sekundär diskurs om heder*. Socialvetenskaplig tidskrift. 359–365. <http://journals.lub.lu.se/index.php/svt/article/view/16126/1460> (Hämtad 2018-01-16)

Rapporter

Lenita Freidenvall. (2007). *Regeringsformen ur ett könsperspektiv. En övergripande genomgång*. Stockholm. Statens offentliga utredningar. SOU 2007:67

Lundin, S & Strömberg, E & Araya C, F. (2015) *Avslöja heteronormen: En rapport om hetero- och cisnormer*. Sveriges Förenade HBTQ studenter. Stockholm.

Kamali Masoud. (2006). *Utredning makt, integration och strukturell diskriminering. Den segregeringande integrationen. Om social sammanhållning och dess hinder*. Statens offentliga utredningar. SOU 2006:073

Paulina de los Reyes & Masoud Kamali. (2005). *Bortom Vi och Dom: teoretiska reflektioner om makt, integration och strukturell diskriminering*. Stockholm. Statens offentliga utredningar. SOU 2005:41

Paulina de los Reyes. (2006) *Utredning makt, integration och strukturell diskriminering. Om välfärdens gränser och det villkorade medborgarskapet*. Stockholm. Statens offentliga utredningar. SOU 2006:37.

Bilagor

Intervjuguide

Hedersbegreppet

Vad betyder hedersbegreppet för dig?

Hur ser din kultur och din familj på heder och hur skiljer den sig från dina uppfattningar?

Hedersnormer

Har du någon gång upplevt något hedersrelaterat våld inom

familjen? Hur?

Hur skiljer sig mannens och kvinnans position i familjen i förhållandet till kulturella normerna?

Upplever du några svårigheter med din familj p.g.a. din familjs kulturella normer och värderingar? Hur?

Ryktet

Vad har ryktet för betydelse för dig och din familj och finns det skillnad?

Kan ryktet påverka familjen beroende på kön? Och hur

Kulturella uppfattningar om heder

Kan synen på hedern förändras eller påverkas när man befinner sig utanför hemlandet eller i Sverige och varför?

Har du upplevt några skillnader mellan svenska kultur och din kultur när det gäller hedersnormer?

Vilka faktorer som kan leda till kvinnoförtryck eller hedersmord i Sverige tror du?

Stockholms universitet/Stockholm University

SE-106 91 Stockholm

Telefon/Phone: 08 – 16 20 0

www.su.se

